

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

Gregorčičeva ulica 20–25, 1000 Ljubljana

T: +386 1 478 1000

F: +386 1 478 1607

E: gp.gs@gov.si

<http://www.vlada.si/>

**PREDLOG
PRVA OBRAVNAVA
EVA 2025-2720-0011**

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O SOCIALNEM VARSTVU

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Namen socialnega varstva v Republiki Sloveniji je zagotavljanje podpore in različnih vrst pomoči posameznikom ter skupinam, ki se soočajo s socialnimi, ekonomskimi in tudi zdravstvenimi težavami. Omogočati socialno varnost, preprečevanje socialne izključenosti, izboljšanje položaja socialno šibkejših ter varstvo starejših, invalidov in oseb s posebnimi potrebami, ki prebivajo v Republiki Sloveniji, je glavna naloga sistema socialnega varstva. Država in lokalne skupnosti morajo v okviru politik socialnega varstva zagotavljati pogoje, v katerih lahko posamezniki, v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju, ustvarjalno sodelujejo in uresničujejo svoje razvojne možnosti ter s svojo dejavnostjo dosegajo raven kakovosti življenja, ki je primerljiva z ravni kakovosti življenja drugih prebivalcev Republike Slovenije in ustreza merilom človeškega dostojanstva. Kadar si posamezniki in družine ne morejo sami zagotoviti socialne varnosti, so upravičeni do podpore in pomoči, ki jo v okviru socialne politike zagotavljata država in lokalna skupnost. **Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030** (Uradni list RS, št. 49/22; v nadaljnjem besedilu: ReNPSV22–30) določa usmeritve za delovanje in razvoj sistema socialnega varstva v navedenem obdobju. Opredeljuje osnovna izhodišča za delovanje in razvoj sistema, določa cilje in aktivnosti za doseg teh ciljev, določa razvoj storitev in programov socialnega varstva vključno s cilji do leta 2030, opredeljuje način izvajanja in spremljanja izvajanja resolucije in opredeljuje vire (kadrovske in finančne) za izvajanje ciljev resolucije ter načrtovan razvoj storitev in programov. Resolucija na več mestih poudari pomen neodvisnega življenja in domače oblike življenja ter bivanja v skupnosti. V točki 4 resolucija opredeli ukrepe na področju razvoja storitev in programov v socialnem varstvu. V sklopu B točke 4 (Storitve za ohranjanje samostojnega, neodvisnega življenja doma in aktivno vključevanje v skupnost – skupnostne oblike storitve) je zapisano: »Ker storitve za ohranjanje samostojnega, neodvisnega življenja doma in aktivno vključevanje v skupnost še niso dovolj razvite, se bodo obstoječe storitve na tem področju do leta 2030 pospešeno razvijale in dopolnjevale z novimi oblikami. ReNPSV22-30 torej

predvidi pospešen razvoj novih oblik skupnostne oblike podpore, v nadaljevanju pa prav tako predvidi premik institucionalnih kapacitet v skupnostne nastanitve.«. Med izvajanjem ReNPSV22-30 se je izkazalo, da je v okviru institucionalnega varstva težko izvajati skupnostne storitve zaradi številnih zakonskih omejitev, na kar opozarjajo posebni socialnovarstveni zavodi, in na kar kaže tudi odločba gradbenega inšpektorja glede stanovanjskih skupin Doma na Krasu. Ta predlog zakona je torej v skladu z ReNPSV22-30, saj omogoča več možnosti za realizacijo ciljev ReNPSV22-30 glede širitve skupnostnih oblik oskrbe.

ReNPSV22-30 posebej poudarja tudi pomen preprečevanja vzrokov za nastanek oziroma potrebo po institucionalizaciji ter s tem namenom krepi vlogo skupnostnih oblik socialnega varstva, in to tudi, kar se tiče otrok in mladostnikov do dopolnjenega 18. leta z motnjami v duševnem in telesnem razvoju ter temu primerljivimi vsakodnevnimi ovirami, saj gre pri tem za posebej občutljiv segment prebivalstva in družbe, ki posledično terja in zahteva posebno varstvo države, s tem pa celotnega sistema socialnega varstva. Med izvajanjem ReNPSV22-30 se je izkazalo tudi, da je v okviru institucionalnega varstva težko izvajati tovrstne skupnostne storitve, namenjene (tudi) bivanju oziroma ohranjanju bivanjskega prostora posameznika v domačem okolju, zaradi številnih trenutno veljavnih zakonskih omejitev. Področne spremembe in dopolnitve, ki so tudi del predmetnega predloga zakona, so torej v skladu z ReNPSV22-30, saj omogočajo več možnosti za realizacijo ciljev ReNPSV22-30 glede širitve skupnostnih oblik oskrbe in socialnega varstva, in sicer prav v segmentu oskrbe v domačem oziroma družinskem okolju za izredno občutljiv segment otrok in mladostnikov do 18. leta, ki zaradi motenj v duševnem razvoju, avtizma ali kombinacije različnih težkih invalidnosti oziroma temu primerljivih resnih telesnih, hujših bolezni, zdravstvenih ali duševnih stanj predvsem trajnejše narave potrebujejo še posebno skrb in pozornost.

Neodvisnost posameznikov ali »neodvisno življenje« je izraz, ki ga v povezavi z invalidi in osebami s težavami v duševnem zdravju pogosto uporabljamo izmenjaje z izrazom »življenje v skupnosti«. Neodvisno življenje ne pomeni, da ljudje »delajo vse stvari sami« ali da bi bili prepuščeni sami sebi, ampak da lahko izbirajo in odločajo o tem, kje živijo, s kom živijo, kako si organizirajo vsakodnevno življenje in sprejemajo odločitve o svojem življenju in dobijo vso podporo za življenje v skupnosti, ki jo potrebujejo (Skupne evropske smernice za prehod iz institucionalne v skupnostno oskrbo, 2012)¹.

Za neodvisno življenje je torej ključna podpora in prehod k storitvam v skupnosti, kar je izhodišče za predlagano novo storitev »podpora v skupnosti«. To pomeni, da posameznik, ki za neodvisno življenje potrebuje podporo, ni nameščen v institucijo, ampak podporo prejema v skupnosti, tam, kjer si sam želi živeti.

V Republiki Sloveniji se z razvojem storitev v skupnosti na področju otrok in odraslih z invalidnostjo in težavami v duševnem zdravju ukvarjamo že več kot 50 let, z začetkom preobrazbe deškega prevzgojnega doma Logatec. V devetdesetih pa smo začeli z razvojem storitev v skupnosti za odrasle invalide in osebe s težavami v duševnem zdravju – na področju duševnega zdravja in motenj v duševnem razvoju so nastale številne nevladne organizacije, ki so organizirale dnevne centre in

¹ https://di.irssv.si/wp-content/uploads/2022/11/Skupne_evropske_smernice_za_prehod_iz_instit_v_skupnostno_oskrbo_SLO.pdf

terensko delo na domu uporabnika. Tako socialnovarstveni zavodi, kot nevladne organizacije so začele vzpostavljati stanovanjske skupine, dnevne centre in terensko podporo, prvi kot del institucionalnega varstva, druge pa kot socialnovarstvene programe. Prve večje poskuse prehoda k skupnostni podpori v javnem sektorju opazujemo šele na začetku 21. stoletja, in sicer v Hrastovcu s preseljevanjem stanovalcev iz posebnega socialnovarstvenega zavoda v bivalne enote in stanovanjske skupine. Kmalu so zavod v Hrastovcu posnemali še drugi zavodi. V tem času so bile dosežene pomembne pozitivne spremembe in izboljšave v socialnem varstvu kot zapisano v **Strategiji RS za deinstitucionalizacijo v socialnem varstvu za obdobje 2024-2034** (v nadaljnjem besedilu: StaDI 2024-2034)², nam še ni uspelo v zadostni meri preobraziti sistema oskrbe in podpore, ki bi zagotavljal boljše življenje invalidov in oseb s težavami v duševnem zdravju.

Stanovanjske skupine so vmesna struktura, ki ni enaka institucionalnemu varstvu v zavodu, ne zagotavlja pa tudi popolnoma neodvisnega življenja, ki ga lahko doseže individualno bivanje izven drugih organiziranih oblik s podporo na domu.

Stanovanjska skupina je opredeljena kot način izvajanja institucionalnega varstva v drugi organizirani obliki, združuje pa od štiri do šest oseb (27. člen Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev pomoč družini na domu, socialni servis, institucionalno varstvo in vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji (Uradni list RS, št. 47/24)). Poleg tega načina se stanovanjske skupine izvajajo tudi kot socialnovarstveni programi (Zakon o socialnem varstvu, Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23, 84/23 – ZDOsk-1 in 24/25, v nadaljnjem besedilu: ZSV), ki jih izvajajo izvajalci, ki izpolnjujejo pogoje, določene v Pravilniku o sofinanciranju socialnovarstvenih programov oziroma vsakoletnem javnem razpisu. V obeh načinih gre za paket, ki združuje tako zagotavljanje bivanja (namestitve) kot zagotavljanje podpore.

Trenutno v Republiki Sloveniji obstaja okoli 1000 invalidov in oseb s težavami v duševnem zdravju, ki potrebujejo podporo pri vsakdanjem življenju in ki živijo v stanovanjskih skupinah. V naslednjih 10 letih se bo v skladu s StaDI 2024-2034 v procesu preobrazbe zavodov in vzpostavljanja novih storitev v skupnost preselilo še dodatnih 3500 uporabnikov. StaDI 2024-2034 temelji na **Konvenciji o pravicah invalidov** (Uradni list RS-MP, št. 10/08, v nadaljnjem besedilu: KOPI), in je pripravljena z namenom, da se zagotovi sistemski, postopen in načrtovan prehod k skupnostnim oblikam oskrbe na področju socialnega varstva. StaDI 2024-2034, ki je bila sprejeta na ravni Ministrstva za solidarno prihodnost, se bo usklajevala še medresorsko in na ravni Vlade RS.

Skladno z 19. členom KOPI imajo vsi invalidi - ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi invalidnostmi lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi (KOPI, 1. člen) – pravico, »da živijo v skupnosti in enako kot drugi odločajo ter sprejemajo učinkovite in ustrezne ukrepe, ki jim omogočajo polno uživanje te pravice ter polno vključenost v skupnost in sodelovanje v njej«. KOPI še zapisuje, da »imajo invalidi

² <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MSP/Dolgotrajna-oskrba/Strategija-RS-za-deinstitucionalizacijo-v-socialnem-varstvu-za-obdobje-20242034.pdf>

dostop do različnih storitev na domu ter bivalnih in drugih podpornih storitev v skupnosti, vključno z osebno pomočjo, potrebno za življenje in vključitev v skupnost ter za preprečevanje osamljenosti ali izločevanja iz skupnosti« (19. člen).

Trenutno prihaja do neskladnosti umestitve stanovanjskih skupin v zakonodajo, saj uporabnikom ne zagotavljajo doma, temveč je bivanje v primeru storitve institucionalno varstvo ali socialnovarstvenega programa del enotnega paketa, ki vključuje tudi podporo. Uporabniki torej formalno bivajo v institucionalnem varstvu ali pa socialnovarstvenem programu, čeprav naj bi šlo za njihov dom, v katerega v tem primeru vstopajo strokovnjaki in jim zagotavljajo podporo v skupnosti.

Trenutna ureditev stanovanjskih skupin, ki so definirane kot institucionalno varstvo, v praksi povzroča številne težave. Inštitut RS za socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: IRSSV), ki pri svojem delu zbira in analizira različna poročila, navaja, da se nekatere stanovanjske skupine soočajo s težavami glede uporabnih dovoljenj, saj pristojne ustanove interpretirajo stanovalce teh skupin kot »posebno družbeno skupino«, kar utemeljujejo med drugim s tem, da socialnovarstveni zavod na lokaciji izvaja dejavnost institucionalnega varstva. Stanovanjske skupine dobivajo priporočila različnih inšpektoratov, ki od njih zahtevajo vpeljevanje ureditev, ki veljajo za institucionalno varstvo (npr. zagotovitev ustreznih garderobnih prostorov s sanitarijami in tušem za vse zaposlene v stanovanjskih skupinah). Pri stanovanjskih skupinah, ki so organizirane kot socialnovarstveni programi v okviru nevladnih organizacij pa v praksi prihaja do težav, saj se nekateri etažni lastniki v večstanovanjski stavbi sklicujejo na to, da naj bi morala nevladna organizacija, če želi imeti v stavbi stanovanjsko skupino, pridobiti soglasje etažnih lastnikov za »opravljanje dejavnosti«. To je nekatere organizacije pripeljalo do tega, da so uporabnike morale izseliti iz lastniškega stanovanja in jim poiskati nov dom.

S pričujočim predlogom zakona se posebej naslavlja tudi poglobljene izzive, s katerimi se soočajo družine z otroki s kompleksnimi težavami, vključno z motnjami v duševnem razvoju in avtizmom kot tudi s posebno hudimi dolgotrajnimi boleznimi oziroma stanji ali celo kombinacijo teh dejavnikov. Te družine so namreč pogosto izjemno obremenjene in izolirane, saj posvečajo ogromno časa in energije skrbi za svoje otroke, pri čemer so pogosto prepuščene same sebi, kar je v nasprotju že s temeljnimi postulati koncepta Republike Slovenije kot socialne države (2. člen Ustave).

Pomanjkanje ustreznih oblik podpore lahko vodi v izgorelost staršev, kar neposredno vpliva na kakovost življenja celotne družine. S predlogom zakona vzpostavljamo novo oziroma dodatno pomoč družinam oziroma otrokom s kompleksnimi težavami. V okviru storitve podpore v skupnosti otrokom in mladostnikom do dopolnjenega 18. leta, bo v domačem okolju družinam zagotovljena celovita in ciljana pomoč, ki bo družine okrepila, razbremenila in izboljšala kakovost njihovega družinskega življenja. Predvsem pa bo ta podpora otrokom in mlajšim mladostnikom omogočila bolj kakovostno življenje v domačem okolju in skupnosti ter jim nudila več možnosti za razvoj njihovih potencialov. Skozi pomoč v okviru podpore tovrstnim mladoletnim osebam se bo preprečevala preobremenitev družin, ki je pogosto vzrok za hospitalizacijo ali institucionalizacijo otrok z invalidnostjo ali drugimi oblikami resnih okvar zdravja. Nova pridobitev bo torej ključna za ohranjanje celovitosti družine in zagotavljanje optimalnega razvoja otrok v domačem okolju kot bistvenem delu (njihove) skupnosti. S tem se med številnimi drugimi uresničuje predvsem intenca 7. člena Konvencije o pravicah invalidov (Uradni list RS-MP, št. 10/08, v nadaljnjem besedilu: KOPI), ki v povezavi z njenim 1. in 19. členom narekuje, da mora Republika

Slovenija kot podpisnica KOPI sprejeti vse potrebne ukrepe, da (tudi) otrokom in mlajšim mladostnikom s kompleksnimi težavami enako kot drugi otroci in mlajši mladostniki polno in učinkovito sodelujejo v družbi ter da imajo dostop do različnih storitev na domu ter bivalnih in drugih podpornih storitev izven institucionalnega varstva v domačem okolju, vključno z osebno pomočjo, potrebno za življenje in polnejšo integracijo v to okolje ter za preprečevanje osamljenosti ali izločevanja iz tega okolja.

Predlagajo se še nekatere v nadaljevanju navedene sistemske rešitve.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve od leta 1993 sofinancira izvajanje socialnovarstvenih programov. Namenjeni so preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva na različnih področjih, kot so področje preprečevanja nasilja, duševnega zdravja, pomoči brezdomcem, socialnega vključevanja Romov, otrok in mladostnikov, prikrajšanih za primerno družinsko življenje, starejšim osebam, ki potrebujejo podporo v vsakodnevem življenju in podobno. Oblikujejo se tako, da upoštevajo značilnost in potrebe posamezne ciljne skupine in izhajajo iz posebnosti okolja, v katerem se izvajajo. Z namenom učinkovitejšega izvajanja in možnosti večjega prilagajanja potrebam na terenu se predlaga izbris omejitve izvajanja eksperimentalnih socialnovarstvenih programov na največ tri leta. Dodatno se predlaga še izbris pogojev tehnične opremljenosti in ustreznega deleža finančnih virov, kot pogoj za izvajalce socialnovarstvenih programov. Omenjena pogoja se bosta obravnavala in operacionalizirala v okviru drugih pogojev.

Z namenom zagotavljanja strokovne obravnave uporabnikov, vključenih v razvojne in eksperimentalne socialnovarstvene programe in večje transparentnosti postopka izdaje mnenj se predlaga, da se za izdajo mnenj o strokovni socialnovarstvenega programa sprejme predpis socialne zbornice, h kateremu da soglasje ministra, pristojnega za socialno varstvo.

Napotitvena določba za sprejem podzakonskih aktov s strani nosilca javnih pooblastil, Socialne zbornice Slovenije, se prenese v 77. člen zakona, zaradi česar se predlaga črtanje 71. člena zakona.

Na področju kadrovskega štipendiranja študentov za socialno delo se je izkazalo, da v praksi prihaja do primerov, ko se na strani študentov pojavijo subjektivne okoliščine (npr. nosečnost), zaradi katerih le-ti ne morejo pravočasno opraviti obveznosti iz tretjega odstavka 75.d člena zakona. Zaradi navedenega se vzpostavlja pravna podlaga za podaljšanje roka iz navedenega določila zaradi: starševstva, opravičljivih zdravstvenih razlogov, izjemnih družinskih in socialnih okoliščin, neizpolnjenih obveznosti zaradi višje sile. Enako je prišlo v primeru mirovanja štipendiranja zaradi absolventskega staža do situacij, ko je zaradi neizpolnitve zakonskih obveznosti prišlo do prenehanja štipendijskega razmerja in vračanja štipendije s strani študentov, zaradi česar se tudi za tovrstne primere vzpostavlja pravna podlaga za primer izjemnih okoliščin v času mirovanja štipendije (pravna podlaga za ureditev izjem v primeru absolventskega staža).

Nadalje se vzpostavlja pravna podlaga za širitev nabora izvajalcev, ki so lahko izbrani za neposredno potrditev operacije (NPO U) pri drugih ukrepih na področju socialnega varstva V.B poglavja zakona.

Vzpostavlja se pravna podlaga, da bo nosilec javnih pooblastil (Socialna zbornica Slovenije) lahko sprejel splošne akte, s katerimi bo podrobneje opredelil vsebino posameznih javnih pooblastil, ki so navedena v drugem odstavku 77. člena tega zakona, v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno

varstvo in ministrom, pristojnim za institucionalno varstvo, pomoč družini na domu, vodenje in varstvo ter zaposlitve pod posebnimi pogoji.

Doslej je imel navedeni nosilec javnih pooblastil pravno podlago le za sprejem splošnih aktov, ki so se nanašali četrto in peto alinejo drugega odstavka 77. člena tega zakona, skladno z 71. členom zakona v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo.

Prav tako se vzpostavlja pravna podlaga za podelitev licenc supervizorjev na področju socialnega varstva. Navedeno mora biti urejeno v zakonu.

Zaradi strokovne pomembnosti postopka verifikacije socialnovarstvenih programov, zniževanja administrativnih obremenitev in stroškov za izvajalce socialnovarstvenih programov se vzpostavlja novo javno pooblastilo, ki je bilo do zdaj opredeljeno pod »drugimi nalogami« Socialne zbornice Slovenije – sedanji četrti odstavek 77. člena zakona.

Na področju socialnovarstvenih programov se dodatno predlaga še sprememba, na podlagi katere bi se lahko letno izvedlo več javnih razpisov za socialnovarstvene programe, kar bi omogočilo hitrejšo prilagoditev razmeram na terenu (npr. zahteva po povečanem številu socialnovarstvenih programov na določenem vsebinskem področju v primeru nenadno spremenjenih razmer).

Pri razvojnih socialnovarstvenih programih, ki v postopek verifikacije lahko vstopijo šele po zaključenih treh letih izvajanja programa in se zanje šele v četrtem letu lahko izvede postopek pridobitve verifikacijske listine, se predlaga, da se lahko sklep o izboru razvojnega socialnovarstvenega programa izda za največ štiri leta, tj. za obdobje, v katerem program lahko pridobi verifikacijo.

Skladno s četrnim odstavkom 98.b člena, ki določa, da se sklep o izboru javnega socialnovarstvenega programa lahko izda za največ deset let, se z namenom poenostavitve postopkov in znižanja administrativnih ovir predlaga tudi sprememba sklenitve pogodbe z izvajalcem socialnovarstvenega programa za obdobje največ deset let.

Na podlagi obstoječega 108.b člena se inštruktažno svetovanje zagotavlja tudi izvajalcem socialnovarstvenih programov, ki so pravne osebe zasebnega prava in njihov ustanovitelj ni ministrstvo, pristojno za socialno varstvo. Na podlagi izkušenj pri izvajanju socialnovarstvenih programov se predlaga, da lahko pobudo za izvedbo inštruktažnega svetovanja poda tudi ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, ki zagotavlja sofinanciranje in izvaja nadzor nad sofinanciranimi socialnovarstvenimi programi.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Ključni cilj predloga sprememb in dopolnitev ZSV je v zakonsko materijo vključiti spremembe in dopolnitve, ki so se od uveljavitve ZSV pokazale kot potrebne. Cilj predloga sprememb in dopolnitev zakona je torej uvesti novi socialnovarstveni storitvi **»podpora v skupnosti za odrasle osebe« in »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«**. Slednja je namenjena otrokom oziroma mladoletnikom do dopolnjenega 18. leta, ki so podvrženi kompleksnim težavam na njihovem

zdravju oziroma psihičnem in fizičnem stanju. Vse pripadajoče druge spremembe področne ureditve v tem delu so tehnične rešitve in sledijo cilju opredelitve te nove storitve. Predlog sprememb in dopolnitev zakona predvsem vzpostavlja pravno podlago za lažje lažjo implementacijo že omenjenega novega instituta. Cilj predloga sprememb in dopolnitev zakona je v tem delu (in smislu) usklajen s Konvencijo o pravicah invalidov (Uradni list RS-MP, št. 10/08), zlasti njenim 7. členom, ki narekuje, da morajo vse države podpisnice sprejeti vse potrebne ukrepe, s katerimi invalidnim otrokom zagotovijo, da enako kot drugi otroci uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine. Sem pa seveda spada tudi pravica do bivanja v domačem, tj. predvsem družinskem okolju, kar bo z novo obliko storitev podpore mladoletni osebi izven institucionalnega varstva še dodatno omogočeno oziroma zagotovljeno.

S predlaganimi spremembami se zasleduje tudi cilj posodobitev in prilagoditev normativne ureditve situacijam na terenu (centrih za socialno delo, socialnovarstvenih programih, nosilcih javnih pooblastil, prilagoditve kadrovskega štipendiranja življenjskim situacijam, s katerimi se soočajo študenti in sprejetju rešitev v njihovo korist).

Cilj je vzpostavitev pravnih podlag za nujne systemske rešitve, za katere se je izkazalo, da niso normativno urejene ali pa so pomanjkljivo urejene. Ureditev bo pripomogla k uspešnemu izvajanju delovnih nalog na področju socialnega varstva in uspešnem izvajanju storitev in programov, ki so namenjene odpravljanju socialnih stisk in težav.

2.2 Načela

Osnovna načela za izvajanje sistema socialnega varstva so tudi zagotavljanje spoštovanje človekove individualnosti, potreb, dostojanstva in socialne pravičnosti, spoštovanje človekovih pravic, zagotavljanje enakih možnosti za vse, spoštovanje raznolikosti, krepitev moči posameznikov in spoštovanje osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo izbire, spodbujanje neodvisnosti posameznikov in omogočanje individualizirane celostne podpore in pomoči. Slednje pomeni, da lahko upravičenci svobodno izbirajo ter se odločajo o tem, kje in s kom bodo živeli, kako si bodo organizirali vsakdan, in da sprejemajo odločitve o svojem življenju, pri čemer jim izvajalci storitve »podpora v skupnosti« zagotovijo ustrezno podporo, prilagojeno glede na potrebe posameznika. Upravičenci imajo ključno vlogo pri izbiri načina koriščenja storitve »podpora v skupnosti«, oblikovanju načrta izvedbe in načinu izvajanja storitve »podpora v skupnosti«. Ravno to zapoveduje KOPI, kot tudi **Skupne evropske smernice za prehod iz institucionalne v skupnostno oskrbo** (v nadaljnjem besedilu: smernice) in **Smernice Združenih narodov o deinstitutionalizaciji, tudi v izrednih razmerah (2022)**³ (v nadaljnjem besedilu: smernice ZN), ki se sklicujeta na omenjeno konvencijo. Smernice ZN med drugim zahtevajo, da države, v katerih še delujejo institucije, razvijejo alternativne rešitve bivanju in prejemanju storitev v institucijah. Smernice opozarjajo na pogostost napak v procesih deinstitutionalizacije in ukrepe, ki jih je treba sprejeti za prehod v skupnost. Nadalje tudi poudarjajo, da je treba pravno podlago sistematično pregledati na vseh področjih z namenom ugotavljanja in odpravljanja tistih določb, ki omogočajo institucionalizacijo invalidov in oseb s težavami v duševnem zdravju, kot tudi ugotavljanja in odpravljanja vrzeli v pravnem priznanju in izvršljivosti pravic do samostojnega življenja in vključenosti v

³ SLO-CRPD-DI-Guidelines.docx⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202407188&qid=1732931123469

skupnost ter s tem povezanih pravic. Nadalje je Evropska komisija izdala **Smernice za neodvisno življenje in vključevanje invalidov** (Guidance on independent living and inclusion in the community of persons with disabilities in the context of EU funding, 2024)⁴, ki so usklajene s KOPI in **Evropsko strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021-2030**⁵. Poudarjajo, da bi morali imeti vsi invalidi in osebe s težavami v duševnem zdravju možnost izbire kje in s kom bodo živeli in dostop do različnih podpornih storitev, ki omogočajo neodvisno življenje. Smernice pozivajo k prehodu iz institucionalnega varstva k podpornim storitvam v skupnosti. Cilj Evropske strategije za pravice invalidov 2021-2030 je namreč zagotoviti, da imajo vsi invalidi in osebe s težavami v duševnem zdravju, enake možnosti, enak dostop do sodelovanja v družbi in v gospodarstvu, da se lahko odločijo, kje, kako in s kom bodo živeli, in ne doživljajo več diskriminacije. Poudarki Evropske strategije za pravice invalidov se v celoti nanašajo na proces deinstitucionalizacije, saj brez nje navedenih pravic invalidi in osebe s težavami v duševnem zdravju ne morejo uživati. Evropska komisija je prav tako sprejela **Strategijo za oskrbo** (European Care Strategy, 2022)⁶, ki priznava, da institucionalna oskrba pogosto ne ustreza potrebam posameznikov, zato spodbuja prehod k storitvam, ki se izvajajo v skupnosti, za namen ohranjanja avtonomije in nadzora nad svojim življenjem. Navedeno pomeni tudi, da si upravičenci, tj. posebej občutljiv segment otrok in mlajših mladostnikov do vključno 18. leta starosti preko izvajalcev storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« zagotovijo ustrezno podporo, prilagojeno glede na njihove specifične potrebe.

Novi storitvi »podpora v skupnosti za odrasle osebe« in »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« se organizirata in opravljata v javnem interesu skladno z načeli, ki upravičencem omogočajo enako razpoložljivost, dostopnost, dosegljivost in kakovost storitev.

2.3 Poglavitne rešitve

S predlogom zakona se uvajata novi socialnovarstveni storitvi, in sicer **»podpora v skupnosti za odrasle osebe«** ter **»podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«**. Takšni rešitvi sta med drugim skladni s Konvencijo o pravicah invalidov in opozorili Odbora za pravice invalidov (CRPD/C/SVN/CO/1), ki vелеvata, da mora Republika Slovenija vlagati v razvoj podpornih storitev v skupnosti in hkrati zmanjševati institucionalne kapacitete, kot tudi sprejeti vse potrebne ukrepe, s katerimi se invalidnim otrokom, tj. otrokom z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, s tem pa pomensko tudi tistim s kompleksnimi tem primerljivimi težavami praviloma bolezenske narave, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, zagotoviti, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi ter da enako kot drugi otroci uživajo vse človekove pravice in temeljne svoboščine. Vse druge spremembe členov so tehnične rešitve in sledijo cilju opredelitve teh dveh novih storitev. Predlog sprememb in dopolnitev zakona predvsem vzpostavlja pravno podlago za lažje delovanje stanovanjskih skupin, hkrati pa omogoča tudi nadaljnjo krepitev podpore v skupnosti za odrasle osebe ter podpore mladoletni osebi in sorazmerno zmanjševanje

⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=OJ:C_202407188&qid=1732931123469

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/SL/legal-content/summary/strategy-for-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

⁶ https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/european-care-strategy-caregivers-and-care-receivers-2022-09-07_en#navItem-relatedDocuments

⁷ Freedom First: A Study of the Experiences with Community-based Mental Health Care in Trieste, Italy, and Its Significance for the Netherlands; Christien Muusse, Sonja van Rooijen; Trimbos instituut, 2015

dolgotrajnih institucionalizacij, saj trenutno ljudje v institucionalnem varstvu v posebnih socialnovarstvenih zavodih, centrih za usposabljanje in varstveno delovnih centrih živijo v povprečju 13 let.

Z novim predlogom zakona se v okviru nove storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« naslavlja tudi poglobljene izzive, s katerimi se soočajo družine z otroki s kompleksnimi težavami, hujšimi boleznimi ali zdravstvenimi stanji, vključno z motnjami v duševnem razvoju in avtizmom. Te družine so pogosto izjemno obremenjene in izolirane, saj posvečajo ogromno časa in energije skrbi za svoje otroke, pri čemer so pogosto prepuščene same sebi. Pomanjkanje ustrezne podpore lahko vodi v izgorelost staršev, kar neposredno vpliva na kakovost življenja celotne družine. S predlogom zakona tako vzpostavljamo **ново oziroma dodatno pomoč družinam oziroma otrokom s kompleksnimi težavami**. V okviru storitve podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta bo družinam zagotovljena celovita in ciljana pomoč, ki bo družine okrepila, razbremenila in izboljšala kakovost njihovega družinskega življenja. Predvsem pa bo ta podpora otrokom omogočila bolj kakovostno življenje v domačem okolju in skupnosti in več možnosti za razvoj njihovih potencialov. Skozi pomoč v okviru podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta se bo preprečevala preobremenitev družin, ki je pogosto vzrok za hospitalizacijo ali institucionalizacijo otrok z invalidnostjo. Nova pridobitev bo v tem delu torej ključna za ohranjanje celovitosti družine in zagotavljanje optimalnega razvoja otrok v skupnosti.

Prav tako s predlagano rešitvijo urejamo **institut druge družine**, na način, da ga umestimo kot eno od oblik izvajanja »podpore v skupnosti za odrasle osebe«, kar je bolj ustrezno kot zdaj, ko je podpora v drugi družini urejena kot institucionalno varstvo. Podpora v drugi družini je pomembna skupnostna storitev zagotavljanja podpore invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju in po samem načinu izvajanja ni primerljiva z institucionalnim varstvom. Kljub majhnemu številu družin, ki zagotavljajo podporo invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju, je nujno, da z ustrezno zakonsko opredelitvijo podpremo njihov prispevek k zagotavljanju kakovostne skupnostne podpore. Pri tem pa kot del institucionalnega varstva ostaja institut druge družine za izvajanje rejniške dejavnosti v skladu z Resolucijo o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba« (Uradni list RS, št. 15/18; v nadaljnjem besedilu: ReDP18–28).

V Sloveniji že od začetka devetdesetih invalidi in osebe s težavami v duševnem zdravju živijo v stanovanjskih skupinah, ki so v lasti ali jih najemajo socialnovarstveni zavodi (storitve izvajajo kot institucionalno varstvo) in so v pristojnosti Ministrstva za solidarno prihodnost ali nevladne organizacije in drugi socialnovarstveni zavodi (v okviru socialnovarstvenih programov), ki so v pristojnosti Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. V Sloveniji smo v preteklosti večino storitev, ki smo jih razvijali v skupnosti, umeščali v pravni red kot eno izmed oblik institucionalnega varstva, ker je bil to edini način za zagotavljanje stabilnega financiranja. Tako zdaj na primer kot institucionalno varstvo velja tako oskrba v zavodu kot tudi stanovanjske skupine, individualna stanovanja, v katerih so nameščeni uporabniki storitev posebnih socialnovarstvenih zavodov, individualni paketi z bivanjem izven institucije in namestitve v drugi družini.

O neustreznosti take ureditve je poročalo že računsko sodišče leta 2019, ki pravi, da oblike socialnovarstvenih storitev v predpisih in dokumentih načrtovanja niso enotno opredeljene.

Umestitev stanovanjskih skupin v zakonodaji trenutno ni najbolj ustrezna. Uporabniki zdaj formalno bivajo v institucionalnem varstvu ali pa socialnovarstvenem programu, čeprav naj bi šlo za njihov dom, v katerega vstopajo strokovni delavci in jim zagotavljajo podporo v skupnosti. Takšna ureditev stanovanjskih skupin, ki jih zakonodaja opredeljuje kot eno od oblik institucionalnega varstva, v praksi povzroča številne težave. Nekatere stanovanjske skupine se soočajo s težavami glede uporabnih dovoljenj, saj pristojne ustanove interpretirajo stanovalce teh skupin kot »posebno družbeno skupino«, kar utemeljujejo med drugim s tem, da na lokaciji zavod izvaja institucionalno varstvo. Stanovanjske skupine dobivajo priporočila različnih inšpektoratov, ki od njih zahtevajo ureditev, ki velja za institucionalno varstvo (npr. ločeni prostori za osebje znotraj stanovanja oz. hiše). Prav tako se s težavami soočajo stanovanjske skupine, ki so organizirane kot socialnovarstveni programi v okviru nevladnih organizacij, saj se nekateri etažni lastniki v večstanovanjskih stavbah sklicujejo na to, da naj bi morala nevladna organizacija, če želi imeti v stavbi stanovanjsko skupino, pridobiti soglasje etažnih lastnikov za »opravljanje dejavnosti«. To je nekatere organizacije že pripeljalo do tega, da so se morale izseliti iz lastniškega stanovanja in uporabnikom najti nov dom.

Z urejanjem nove storitve torej preprečujemo diskriminacijo invalidov predvsem pri enakem dostopu do stanovanja, kar je tudi v skladu z **Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov** (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14, 32/17 in 95/24, v nadaljnjem besedilu: ZIMI), ki v 13. členu narekuje, da je prepovedana diskriminacija na podlagi invalidnosti, ki človeku onemogoča, da bi si sam izbral prebivališče in se sam odločil, kje in s kom bo živel. Ljudje, ki živijo v stanovanjskih skupinah tako zavodov kot nevladnih organizacij, navadno niso najemniki stanovanja, ampak je najemnik organizacija. Posledično so odvisni od organizacije ne samo za podporo pri vsakdanjem življenju, ampak tudi glede namestitve. Če so torej nezadovoljni z izvajalcem oskrbe in podpore, ga ne morejo zamenjati, saj bi ob tem izgubili tudi namestitev, streho nad glavo oziroma dom (StaDI 2024-2034). Nova storitev bi tako premostila zakonodajne vrzeli s tem, ko bi omogočila »ločitev« storitve od ureditve bivanja in omogočala invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju pravico do stanovanja in bivanja v skupnosti. Podporne storitve bodo torej ločene od nastanitve, pri čemer lahko uporabniki živijo v lastnem stanovanju ali le to najemajo pri javnih stanovanjskih skladih, drugih organizacijah ali na zasebnem trgu, ter glede na pogoje upravičenosti prejemajo subvencijo najemnine.

Uvedba nove storitve »podpora v skupnosti za odrasle« bo uvedla naslednje rešitve:

- zagotovljena bo pravna podlaga za zagotavljanje podpore ljudem, ki trenutno živijo v stanovanjskih skupinah,
- zagotovljena bo pravna podlaga za izvajanje podpore v drugi družini,
- stanovalcem socialnovarstvenih zavodov bo omogočeno, da se na tej podlagi preselijo iz ustanov v skupnost ter tam prejemajo storitev »podpora v skupnosti«,
- uporabnikom, ki živijo zunaj ustanov, a potrebujejo podporo, bo omogočeno, da dobivajo podporo tam, kjer živijo in
- zagotovljena bo podlaga za udejanjanje 19. člena KOPI, na kar Republiko Slovenijo opozarja Mednarodni odbor za pravice invalidov.

Uvedba nove storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« bo uvedla naslednje rešitve:

- zagotovljena bo podpora družinam oziroma otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti z motnjami v duševnem, z avtizmom in tistim, s težjimi oblikami gibalne oviranosti, z več motnjami v duševnem ali telesnem razvoju hkrati ali z dolgotrajno hudo boleznijo iz seznama hudih bolezni po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo in družinske prejemke,
- upravičencem, ki živijo zunaj ustanov, a potrebujejo podporo, bo omogočeno, da dobivajo podporo tam, kjer živijo, tj. v domačem okolju in
- zagotovljena bo podlaga za udeležanje 7. v povezavi s 19. členom KOPI.

Predlog zakona je usklajen z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije, s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in pravom Evropske unije.

Opis storitve »podpora v skupnosti za odrasle osebe«

»Podpora v skupnosti za odrasle osebe« je storitev, ki obsega različne oblike pomoči upravičencem pri uresničevanju pravice do življenja v skupnosti, zunaj institucij. »Podpora v skupnosti za odrasle osebe« obsega vse oblike podpore uporabnikom z namenom zagotavljanja življenja v skupnosti, zlasti pa podporo pri preselitvi iz institucije, celostno podporo pri skrbi zase, podporo pri gospodinjskih opravilih, podporo pri vključevanju v okolje in podporo za dvig kakovosti življenja. Podpora v skupnosti za odrasle osebe obsega tudi podporo v drugi družini.

Podpora pri preselitvi iz institucije obsega izdelavo osebnega načrta; podporo pri pripravi na selitev; iskanje primerne namestitve oz. stanovanja, podporo pri pripravi bivalnega okolja, vzpostavljanju socialne mreže, spoznavanju okolja in neposredno pomoč pri fizični selitvi in drugih storitvah podpore pri preselitvi, ki so opredeljene v osebnem načrtu upravičenca.

Podpora pri skrbi zase obsega podporo pri oblačenju in slačenju, podporo pri uporabi stranišča, kopanje, podporo pri umivanju in osebni higieni, podporo pri hranjenju in pitju, podporo pri gibanju, podporo pri uporabi ortopedskih pripomočkov, podporo pri pripravi in jemanju zdravil, spremstvo, ki obsega pomoč pri gibanju, orientaciji v prostoru in pri osebnih opravkih, organiziranje prevozov in drugih storitev podpore pri skrbi zase, ki so opredeljene v osebnem načrtu upravičenca.

Podpora pri gospodinjskih opravilih obsega podporo pri čiščenju, pranju in pospravljanju; podporo pri pripravi in strežbi obrokov; pomoč pri nakupovanju; pomoč pri oskrbi in negi otroka uporabnika/starša ob njegovi prisotnosti in navodilih, pomoč pri skrbi za hišne ljubljence; pomoč pri vzdrževanju stanovanja oz. hiše, kjer upravičenec živi in drugih storitev podpore pri gospodinjskih opravilih, ki so opredeljene v osebnem načrtu upravičenca.

Podpora pri vključevanju v okolje obsega vzpostavljanje in ohranjanje socialne mreže, spoznavanje aktivnosti in akterjev v lokalnem okolju, spremstvo na različne dogodke, pomoč pri iskanju zaposlitve, mentorstvo in pomoč na delovnem mestu, mentorstvo in pomoč v izobraževalnem procesu, pomoč pri komunikaciji in drugih storitev podpore pri vključevanju v okolje, ki so opredeljene v osebnem načrtu upravičenca.

Podpora za dvig kakovosti življenja obsega podporo pri pripravi na življenje v skupnosti, reševanju osebnih in socialnih stisk pred in po preselitvi iz zavoda, razbremenilne pogovore, usposabljanje in delavnice za okrevanje, krepitev moči in zagovorništvo, preprečevanje in zmanjševanje tveganj pri

privajanju na življenje v skupnosti, podporo v kriznih situacijah, socialno preventivo, vrstniško podporo in drugih storitev okrevanja, ki so opredeljene v osebni načrtu upravičenca.

»Podpora v skupnosti za odrasle osebe« lahko obsega tudi zdravstveno varstvo in zdravstveno nego, ki se izvaja v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo in zdravstveno nego.

»Podpora v skupnosti za odrasle osebe« se lahko izvaja tudi v drugi družini, in sicer v družini, ki ni sestavljena iz družinskih članov upravičenca.

S »podporo v skupnosti za odrasle osebe« se zagotavljajo podpirne storitve posamezniku, ločeno od bivanja, kar je ena od ključnih razlik med storitvijo »institucionalno varstvo« in »podpora v skupnosti«. Pri slednji namreč uporabnik sam ali preko organizacije, stopa v različna najemniška razmerja in s svojimi sredstvi pokrije stroške najema in druge stanovanjske stroške in stroške hrane.

Upravičenci lahko s pomočjo te storitve živijo neodvisno v skupnosti, pri čemer sodelujejo pri opredelitvi vrste in obsega podpore glede na individualne potrebe in intenzivnost potreb. Storitve se izvaja na domu upravičenca, pri čemer se kot dom upravičenca šteje vsaka oblika bivanja, ki ni institucionalno varstvo in v kateri živi največ šest oseb v isti stanovanjski enoti. Izjema so primeri, ko so osebe v sorodstvenem razmerju z upravičencem – v teh primerih je lahko skupno število oseb v eni stanovanjski enoti večje.

Opis storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«

»Podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« je storitev, ki obsega različne oblike pomoči upravičencem pri uresničevanju pravice do življenja v domačem okolju. »Podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« obsega različne oblike podpore upravičencev v njihovem domačem oziroma družinskem okolju z namenom zagotavljanja življenja v tem okolju, zlasti pa celostno podporo pri skrbi zase, podporo pri gospodinjskih opravilih, vezanih na njih, podporo pri njihovem vključevanju v okolje in podporo za dvig kakovosti njihovega življenja.

Podpora pri skrbi zase obsega podporo pri oblačenju in slačenju, podporo pri uporabi stranišča, kopanje, podporo pri umivanju in osebni higieni, podporo pri hranjenju in pitju, podporo pri gibanju, podporo pri uporabi ortopedskih pripomočkov, podporo pri pripravi in jemanju zdravil, spremstvo, ki obsega pomoč pri gibanju, orientaciji v prostoru in pri osebnih opravilih ter drugih storitev podpore pri skrbi zase, ki so opredeljene v dogovoru, sklenjenem z zakonitim zastopnikom oziroma skrbnikom upravičenca.

Podpora pri gospodinjskih opravilih obsega podporo pri čiščenju, pranju in pospravljanju za neposredne potrebe upravičenca samega; podporo pri pripravi in strežbi obrokov zanj; pomoč pri nakupovanju za njegove potrebe; pomoč pri njegovi oskrbi in negi itn.

Podpora pri vključevanju v okolje obsega vzpostavljanje in ohranjanje socialne mreže, spoznavanje aktivnosti v lokalnem okolju, spremstvo na različne dogodke, pomoč pri komunikaciji in drugih storitev podpore pri vključevanju v okolje, ki so opredeljene v dogovoru, sklenjenem z zakonitim zastopnikom oziroma skrbnikom upravičenca.

Podpora za dvig kakovosti življenja obsega podporo pri pripravi na življenje v domačem okolju, reševanju osebnih in socialnih stisk, podporo v kriznih situacijah, socialno preventivo, vrstniško podporo

in druge storitve okrevanja, ki so opredeljene v dogovoru, sklenjenem z zakonitim zastopnikom oziroma skrbnikom upravičenca.

Upravičenci lahko s pomočjo storitev v okviru te celostne podpore živijo v domačem okolju, pri čemer sami ali preko zakonitih zastopnikov oziroma skrbnikov sodelujejo pri opredelitvi vrste in obsega podpore glede na njihove individualne potrebe in intenzivnost potreb. Storitve se izvajajo na domu oziroma v domačem (tj. predvsem ožjem življenjskem) okolju upravičenca.

Ciljne skupine oz. upravičenci

Ciljna skupina storitve »podpora v skupnosti za odrasle osebe« so upravičenci, ki potrebujejo podporo pri preselitvi iz institucije, podporo pri vsakdanji skrbi zase, podporo pri gospodinskih opravilih, podporo pri vključevanju v okolje in okrevanje. To so odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju, s težavami v duševnem zdravju, s senzornimi motnjami, motnjami v gibanju in z napredujočo kronično oziroma neozdravljivo boleznijo ob koncu življenja, in sicer:

- a. odrasle osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju,
- b. odrasle osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo,
- c. odrasle osebe z lahko motnjo v duševnem razvoju, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo, odrasle osebe z zmerno motnjo v duševnem razvoju,
- d. odrasle osebe s težjo motnjo v duševnem razvoju,
- e. odrasle osebe s težko motnjo v duševnem razvoju,
- f. odrasle osebe z avtizmom ali z več motnjami (odrasli z motnjo v duševnem razvoju, osebnostnimi motnjami, težavami v duševnem zdravju, gibalnimi in senzornimi oviranostmi ter s poškodbami možganov),
- g. osebe s težjo ali težko obliko gibalne ali senzorne oviranosti, ki potrebujejo pomoč pri samostojnem življenju in ki so bile v preteklosti sprejete v posebni socialnovarstveni zavod na podlagi oskrbe iz a. do e. alineje 3. točke,
- h. odrasle osebe z napredujočo kronično oziroma neozdravljivo boleznijo ob koncu življenja,
- i. osebe s težavami v duševnem zdravju, osebe z več motnjami (težave v duševnem razvoju in dolgotrajne težave v duševnem zdravju).

Upravičenci do »podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini« so vse zgoraj naštetje kategorije odraslih oseb kot upravičencev do »podpore v skupnosti za odrasle osebe« in tudi naslednje kategorije oseb, starejših od 65 let:

- ki zaradi starosti ali drugih razlogov, ki spremljajo starost, ne zmorejo več povsem samostojno živeti v svojem domačem okolju, čeprav lahko še samostojno izvajajo temeljne življenjske aktivnosti in pri tem ne potrebujejo neposredne pomoči druge osebe,
- z zmernimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravil večinoma samostojne in potrebujejo občasno pomoč druge osebe,
- z najzahtevnejšimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravil ves čas delno odvisne od pomoči druge osebe,

- ki potrebujejo pomoč in oskrbo, ker so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravilih ves čas popolnoma odvisne od pomoči druge osebe in
- osebe, ki zaradi starostne demence ali podobnih stanj, potrebujejo delno ali popolno osebno pomoč ter osebno spremljanje ali nadzor.

Do podpore v skupnosti za odrasle osebe pa ne bodo upravičene osebe, ki sicer spadajo v zgornji dve kategoriji, a je sodišče zoper njih odločilo, da so nevarni za okolico in druge. Tem osebam se bo zagotovila alternativna oblika podpore, oskrbe in zdravljenja v skladu z zakonom, ki ureja duševno zdravje, oziroma zakonom, ki ureja kazniva dejanja, ne pa po teg predlaganih rešitvah.

Ciljna skupina storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« so upravičenci, mlajši od 18 let, ki potrebujejo podporo pri njihovem družinskem in kako drugače domačemu okolju pri vsakdanji skrbi zase, podporo pri gospodinskih opravilih zanje, podporo pri vključevanju teh upravičencev v okolje ter okrevanje. To so naslednje kategorije otrok in mladostnikov do 18. leta starosti, in sicer:

- otroci in mladostniki s težjo motnjo v duševnem razvoju,
- otroci in mladostniki s težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju,
- otroci in mladostniki s težko ali funkcionalno težko gibalno oviranostjo,
- otroci in mladostniki z avtizmom ali z več motnjami v duševnem ali telesnem razvoju hkrati (tj. predvsem otroci in mladostniki z motnjo v duševnem razvoju, s hudimi motnjami vedenja in osebnosti, gibalnimi in senzornimi oviranostmi in poškodbami možganov),
- s predvsem dolgotrajno hudo boleznijo ali hudim zdravstvenim stanjem iz seznama težkih, kroničnih bolezni in stanj po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo in družinske prejemke.

Predlog prinaša še spremembe in dopolnitve v delih, ki se ne tičejo uvajanja že omenjenih obeh novih storitev podpore, ampak prinašajo popravke in izboljšave zakonskega besedila in bodo omogočile boljše izvajanje zakona v praksi.

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

V procesu vzpostavljanja storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe in podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta se na eni strani postopno in sorazmerno manjšajo tako kapacitete kot tudi tveganje za zasedbo dodatnih kapacitet v institucijah, na drugi strani pa postopno in sorazmerno večajo kapacitete »podpore v skupnosti za odrasle osebe« in »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«. Gre torej v skladu s Skupnimi Evropskimi smernicami za prehod od institucionalnih k skupnostnim oblikam oskrbe za realokacijo obstoječih finančnih sredstev iz institucionalnega varstva v »podporo v skupnosti za odrasle osebe« oziroma »podporo v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«, kar zagotavlja finančno stabilnost prehodu v mehanizem tovrstne podpore in pomeni, da se obseg finančnih sredstev z zadevno spremembo ne povečuje, razen na področju podpore v skupnosti za

mladoletne osebe do 18. leta za otroke z invalidnostjo oziroma slednji primerljivih zdravstvenih bolezni oziroma stanj.

Financiranje institucionalnega varstva odraslih je urejeno na način, da storitev plača uporabnik sam (oz. zavezanci), če pa uporabnik in zavezanci nimajo dovolj sredstev, storitev (do)plača občina. Na ta način bo urejeno tudi financiranje podpore v skupnosti za odrasle osebe, pri čemer ne bo povečanja sredstev, saj ohranjamo enako število/obseg uporabnikov.

Institucionalno varstvo otrok je urejeno na način, da se storitve za otroke in mladoletnike do 18. leta krijejo iz državnega proračuna. Enako bo vsaj deloma veljalo tudi v okviru podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta. Ker tovrstna podpora za otroke in mladoletnike do 18 let predvideva razširitev upravičencev glede na obstoječo ureditev institucionalnega varstva otrok, se pri tovrstnih upravičencih do nove storitve podpore ocenjuje povečanje števila uporabnikov. Na podlagi izkušenj nadgradnje pomoči družini na domu za otroke z invalidnostjo se ocenjuje, da bo za ta namen treba v proračunu RS zagotoviti dodatnih 5.000.000,00 EUR letno za podporo v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta za okvirno 320 otrok in družin, razen v letu 2026, ko bo potrebnih 2.000.000,00 EUR, ker se bo storitev predvidoma izvajala šele v drugi polovici leta 2026.

Glede na pripravljene petletne projekcije (tabela 2) in postopen prehod uporabnikov iz institucionalnega varstva v »podpore v skupnosti za odrasle osebe« (tabela 1) pričakujemo, da bodo stroški »podpore v skupnosti« za odrasle osebe podobno visoki kot stroški institucionalne oskrbe v zavodu. Pri otrocih in mladostnikih do 18 let, za katere storitve v okviru podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta se krijejo iz državnega proračuna, bodo stroški predvidoma višji za dodatnih 5.000.000,00 EUR letno. Pri tem ni mogoče docela s popolno gotovostjo oceniti finančnih posledic izvajanja tovrstne storitve, tudi iz razloga, ker bodo v predlogu opisane rešitve zmanjšale povpraševanje po v veljavni zakonodaji že uveljavljenih (predvsem) socialnovarstvenih in zdravstvenih storitvah, zlasti spričo realokacije obstoječih finančnih sredstev iz naslova institucionalnega varstva v okvir na novo predlaganega socialno-varnostnega mehanizma podpore v skupnosti mladoletni osebi do dopolnjenega 18. leta, s tem pa tudi pripadajoče stroške za proračun in druga javna sredstva. Institucionalno varstvo otrok je trenutno urejeno na način, da se storitve za otroke in mladostnike do 18. leta, ki zaradi motenj v duševnem razvoju, avtizma ali kombinacije različnih invalidnosti oziroma hujših bolezni ali bolezenskih stanj potrebujejo tovrstno varstvo, krijejo iz državnega proračuna in nič drugače ne bo veljalo tudi za njihovo udeležbo v mehanizmu »podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta«.

Prva finančna spodbuda vzpostavitvi in izvajanju storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma mladoletni osebi do 18. leta bo projekt multidisciplinarnih timov v različnih regijah, ki bo financiran iz sredstev EU (18.000.000,00 EUR).

Kaj bo plačal uporabnik oz. zavezanci in občina, kaj ZZS in kaj se krije iz državnega proračuna?

Uporabniki podpore v skupnosti – stroške socialnih storitev krije uporabnik sam oz. zavezanci in občina, zdravstvene storitve krije ZZS.

Uporabnik zdaj zavodu plača oskrbnino, ki zajema stroške osnovne oskrbe (bivanje, organiziranje prehrane, tehnična oskrba in prevoz) in socialne oskrbe, ki so zajeti v oskrbnem dnevu. Če uporabnik sam nima dovolj sredstev za plačilo storitve, le-te doplačajo zavezanci oz. občina.

Poleg tega ZZZS pokrije stroške zdravstvene oskrbe za uporabnika.

Strošek socialne oskrbe, ki ga uporabnik zdaj plača zavodu, bo s preходом v skupnost plačal izvajalcu storitve »podpora v skupnosti«. Če uporabnik ne bo imel dovolj sredstev za plačilo storitve, bodo le-to doplačevali zavezanci oz. občina.

Pri tem je strošek za plačilo izvajalcu za storitev »podpora v skupnosti« nekoliko nižji v primerjavi z oskrbnino v zavodu, saj ne zajema osnovne oskrbe (stroške bivanja, prehrane, tehnične oskrbe), ampak samo socialno oskrbo.

Stroški zdravstvene oskrbe za uporabnika se bodo krili iz blagajne ZZZS. Če bo izvajalec podpore v skupnosti omogočal tudi zdravstvene storitve v skladu z Zakonom o zdravstveni dejavnosti, jih bo lahko uporabnik prejemal pri njem. Če izvajalec zdravstvenih storitev ne bo opravljal, bo uporabnik koristil storitve v okviru mreže javne zdravstvene službe.

Tabela 1: Okvirna projekcija števila invalidov in oseb s težavami v duševnem zdravju, ki prejemajo podporo v skupnosti za obdobje petih let

	0	1	2	3	4	5
Institucionalno varstvo odraslih	4254	4146	4086	4026	3926	3806
Podpora v skupnosti	0	108	168	228	328	448
SKUPAJ	4254	4254	4254	4254	4254	4254

Tabela 2: Okvirna finančna projekcija za plačilo oskrbe v zavodih in podpore v skupnosti za odrasle osebe v obdobju petih let

	0	1	2	3	4	5
Institucionalno varstvo (skupaj)	187.178.212,1	182.426.155,9	179.786.124,7	177.146.093,5	172.746.041,5	167.465.979,1
Oskrba (osnovna in socialna)	109.330.012,1	106.554.355,9	105.012.324,7	103.470.293,5	100.900.241,5	97.816.179,12
Zdravstvena oskrba	77.848.200	75.871.800	74.773.800	73.675.800	71.845.800	69.649.800
Podpora v skupnosti (skupaj)	/	2.430.181,44	3.780.282,24	5.130.383,04	7.380.551,04	10.080.752,64
Socialna oskrba		1.441.981,44	2.243.082,24	3.044.183,04	4.379.351,04	5.981.552,64
Zdravstvena oskrba		988.200	1.537.200	2.086.200	3.001.200	4.099.200
SKUPAJ	187.178.212,1	184.856.337,4	183.566.407	182.276.476,6	180.126.592,6	177.546.731,8

Otroci in mladostniki do 18. leta – stroške podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta krije državni proračun, stroške zdravstvenih storitev krije ZZZS.

Pri otrocih bo stroške podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta krila država, kot ta med drugim že zdaj pokriva stroške socialne oskrbe v zavodu.

Pri otrocih oziroma mladostnikih do 18. leta starosti bo en del, ki bo prešel iz zavodov nazaj v domače okolje (manjši del – glej tabelo 3, tretjo vrstico »otroci z invalidnostjo, ki bodo prešli v »podporo

mladoletni osebi izven institucionalnega varstva«). Za te otroke se oskrba že zdaj krije iz državnega proračuna in se bo pri prehodu v skupnost krila na enak način – tukaj ohranjamo enake kapacitete, tako da ni povečanja v finančah državnega proračuna.

Večji del podpore mladoletni osebi do 18. leta pa bo predvidoma namenjen otrokom, ki so že v skupnosti (tj. v domačem okolju), predvsem z namenom preprečevanja institucionalizacije in razbremenitve družine in drugih svojcev (glej tabelo 3, četrto vrstico »otroci z invalidnostjo, ki so v skupnosti oziroma domačem okolju in bodo potrebovali podporo mladoletni osebi izven institucionalnega varstva«).

Tabela 3: Okvirna projekcija števila otrok z invalidnostjo, ki prejemajo podporo mladoletni osebi izven institucionalnega varstva za obdobje petih let

	0	1	2	3	4	5
Otroci z invalidnostjo v IV	170	160	150	140	130	120
Otroci v podpori mladoletni osebi izven institucionalnega varstva (skupaj)	0	330	340	350	360	370
-od tega otroci z invalidnostjo, ki bodo prešli v podporo mladoletni osebi izven institucionalnega varstva iz institucionalnega varstva	0	10	20	30	40	50
-od tega otroci z invalidnostjo, ki so v skupnosti oziroma domačem okolju in bodo potrebovali podporo mladoletni osebi izven institucionalnega varstva	0	320	320	320	320	320
SKUPAJ	170	490	490	490	490	490

V podporo v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta kot upravičence vključujemo tudi otroke, ki so v okviru *nadgradnje storitve in poskusno izvajanje drugih oblik storitve za podporo družinam otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju ter drugimi invalidnostmi v domačem okolju* prejeli podporo na domu. V delnem poročilu je bilo izpostavljeno, da bi se njihova kakovost življenja bistveno zmanjšala, če podpornih storitev zaradi zaključka projekta ne bi prejeli več – zato je bila predlagana sistemska ureditev podpore tem otrokom (in njihovim družinam) v okviru podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta. Za slednje predvidevamo povečanje izdatkov iz državnega proračuna za dodatnih 5.000.000,00 EUR, za podporo v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta za okvirno 320 otrok in družin (glej Tabelo 4, šesta vrstica - Podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta (za otroke, ki niso v institucionalnem varstvu). V letu 2026 bo za to predvidenih 2.000.000,00 EUR, saj se bo ta storitev pričela izvajati 6 mesecev po sprejemu zakona, kar pomeni v drugi polovici leta 2026. Izračun je bil narejen na podlagi izkušenj *nadgradnja storitve in poskusno izvajanje drugih oblik storitve za podporo družinam otrok z motnjami v duševnem in telesnem razvoju ter drugimi invalidnostmi v domačem okolju*.

Tabela 4: Okvirna finančna projekcija za plačilo oskrbe v zavodih in podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta v obdobju petih let

	0	1	2	3	4	5
Institucionalno varstvo (skupaj)	6.638.874,00	6.248.352,00	5.857.830,00	5.467.308,00	5.076.786,00	4.686.264,00
Oskrba	4.369.088,00	4.112.083,20	3.855.078,00	3.598.072,80	3.341.067,60	3.084.062,40
Zdravstveno varstvo	2.269.786,00	2.136.268,80	2.002.752,00	1.869.235,20	1.735.718,40	1.602.201,60
Skupaj podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta	/	2.148.767,00	5.297.534,00	5.949.550,40	6.266.067,20	6.582.584,00
Podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta (za otroke, ki preidejo iz institucionalnega varstva)	0	15.250,00	30.500,00	549.000,00	732.000,00	915.000,00
Podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta (za otroke, ki niso v institucionalnem varstvu)	0	2.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00	5.000.000,00
Zdravstveno varstvo	0	133.517,00	267.034,00	400.550,00	534.067,00	667.584,00
SKUPAJ	6.638.874,00	8.397.119,00	11.155.364,00	11.416.858,00	11.342.853,00	11.268.848,00

Ocenjujemo, da druge sistemske rešitve, ki jih uvaja predlog zakona, nimajo dodatnih finančnih posledic.

Gradivo nima posledic za druga javnofinančna sredstva.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Sredstva bodo zagotovljena znotraj finančnega načrta MSP.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

V nadaljevanju prikazujemo spremembe in prilagoditve zakonskih ureditev štirih držav Evropske unije⁷: Anglije, Finske, Češke, Italije, ki so vodilne na področju deinstitucionalizacije v Evropi.

⁷ Freedom First: A Study of the Experiences with Community-based Mental Health Care in Trieste, Italy, and Its Significance for the Netherlands; Christien Muusse, Sonja van Rooijen; Trimboos instituut, 2015

Ločeno je prikazan primerjalni pregled pravic, ki jih imajo starši ali skrbniki otrok in mladostnikov, ki zaradi motenj v duševnem razvoju, avtizma ali kombinacije različnih invalidnosti potrebujejo posebno skrb in nego.

Primerjalni pregled pravnih rešitev vodilnih držav na področju deinstitutionalizacije:

Anglija

V Angliji so že leta 1992 sprejeli Zakon o skupnostni oskrbi (Community Care Act), ki je omogočil številne preselitve iz ustanov v skupnost v razmeroma kratkem času. Angliji je uspelo zmanjšati število ljudi v psihiatričnih zavodih za več deset tisoč – iz okrog 100.000 na skorajda 10.000 – v letih od 1990 do 2000. Ključne spremembe, ki jih je prinesel Zakon o skupnostni oskrbi, so predvsem prenos odgovornosti za dolgotrajno oskrbo invalide in osebe s težavami v duševnem zdravju iz Nacionalnega zdravstvenega sistema (NHS) na lokalne oblasti, kar je omogočilo bolj prilagojeno in lokalno organizirano oskrbo. Poleg tega je zakon uvedel sistem ocenjevanja potreb posameznikov, kar je zagotovilo, da so bile storitve prilagojene specifičnim potrebam vsake osebe. Finančne spodbude so bile namenjene razvoju alternativnih oblik oskrbe, kot so skupnostna stanovanja in podprto bivanje, s čimer se je zmanjšala odvisnost od institucionalne oskrbe. Zakon je prav tako spodbujal sodelovanje zasebnega in nevladnega sektorja pri zagotavljanju oskrbe, kar je pripomoglo k razvoju raznolikega in prilagodljivega sistema skupnostne oskrbe (Sidi, L., 2022).

Finska

Na Finskem so storitve »podpore v skupnosti« urejene v Zakonu o storitvah in pomoči invalidom, v Zakonu o posebnem varstvu ljudi z motnjami v duševnem razvoju in v Zakonu o socialnem varstvu. V skladu s finsko zakonodajo imajo ljudje potem, ko zapustijo institucionalno varstvo tri možne načine življenja v skupnosti. Pomoč v skupnosti pomeni, da osebe z intelektualnimi težavami prejema podpora 24 ur na dan. Vodenje življenja pomeni, da prejema podpora 12 ur na dan brez nočnega nadzora. Podprto življenje pa pomeni, da prejema podpora v skladu z dogovorjenim številom ur, na primer nekajkrat na teden.

Češka

Na Češkem pred letom 1990 ni bilo skupnostnih služb, oskrba je bila v celoti institucionalna. Prve institucionalne spremembe so se začele konec devetdesetih let prejšnjega stoletja pod vodstvom nekaterih direktorjev ustanov in v skladu z modernizacijo socialnega varstva. Sistematično in sistemsko so se je lotili 2007 z vladno resolucijo o deinstitutionalizaciji oziroma »transformaciji« socialnovarstvenih ustanov in jo uvrstili v operativni program črpanja evropskih sredstev (s proračunom 56 milijonov evrov). Resolucija je jasno opredelila cilj, da se ljudem, ki so bili prej nameščeni v institucijah, omogoči življenje v skupnosti. Resolucija je predvidevala preusmeritev finančnih sredstev iz institucionalnega varstva v skupnostne storitve, kar bi omogočilo razvoj in širitev storitev v skupnosti ter prilagojenost storitev vsakemu posamezniku. Transformacija je zajela 32 ustanov z 3800 mesti na celotnem ozemlju države. Do leta 2013 se je preselilo 544 stanovalcev iz več kot petine zavodov. Po spoznavanju izkušenj iz tujine in načrtovanja dejavnosti so izbrali pilotne ustanove, vsaka pokrajina pa je dobila na voljo 3 milijone evrov za izgradnjo nadomestnih kapacitet v skupnosti, razvoj koordinacijskih timov v vsaki ustanovi in

osnovno usposabljanje transformacijskih timov o načelih in poteku dezinstitutionalizacije. Za izvajanje dejanskega procesa so ustanovili Državni center za transformacijo. Ta je deloval skupaj z delovno skupino ministrstva in strokovnim svetom za deinstitucionalizacijo in poskrbel za redno podporo na terenu. Proces dezinstitutionalizacije na Češkem še ni končan. Prva faza Češke dezinstitutionalizacije je pokazala, da je moč ljudi preseliti tudi zelo hitro, da v skupnosti lahko živijo tudi ljudje, ki potrebujejo intenzivno oskrbo in da je pomembno, da obstaja na državni ravni telo, ki lahko z jasnim mandatom in kompetencami spodbuja in vodi proces deinstitucionalizacije (Flaker in drugi, 2015).

Italija

V Italiji so z Zakonom 180, iz leta 1978, zapovedali deinstitucionalizacijo po celi državi. Zakon je uvedel prepoved prisilne hospitalizacije in zapovedal postopno zapiranje psihiatričnih bolnišnic, uvedel prepoved gradnje novih psihiatričnih bolnišnic, naložil vzpostavitev skupnostnih služb – centrov za duševno zdravje v skupnosti in vzpostavitev majhnih urgentnih oddelkov (z največ 15 postelj) v splošnih bolnišnicah. Namesto hospitalizacije proti volji uporabnikov je uvedel ukrep »obvezne zdravstvene obravnave«, ki ga v Trstu izvajajo pretežno zunaj bolnišnice. Ukrep traja največ sedem dni in ga mora na predlog psihiatra in sodišča potrditi župan. Uporabijo ga lahko le v primeru, ko ni mogoče človeku pomagati brez njega. Uporabnik pa lahko kadarkoli center zapusti. Glavna značilnost italijanske dezinstitutionalizacije je razkroj velikih ustanov in njihova preobrazba v skupnostne službe, ki odgovarjajo na stiske in potrebe na terenu.

Primerjalni pregled pravic, ki jih imajo starši ali skrbniki otrok in mladostnikov, ki zaradi motenj v duševnem razvoju, avtizma ali kombinacije različnih invalidnosti potrebujejo posebno skrb in nego:

Avstrija

V Avstriji imajo starši oziroma skrbniki otrok in mladostnikov z različnimi motnjami v duševnem razvoju, z avtizmom ali z več motnjami posebne dodatne pravice, ki izhajajo iz zakonodaje na področju socialnega varstva, družinskih prejemkov in izobraževanja. Najpomembnejša je pravica do denarnega nadomestila za nego (Pflegegeld), ki ga starši uveljavljajo v imenu otroka, če ta zaradi motnje potrebuje oskrbo, ki presega običajne potrebe. Višina nadomestila je odvisna od obsega pomoči, ki jo otrok potrebuje, pri čemer večje potrebe pomenijo tudi višji znesek. Poleg tega lahko starši ob skrbi za takšnega otroka izkoristijo pravico do odsotnosti z dela (Pflegekarenz) ali do delnega delovnega časa (Pflegeteilzeit), ob tem pa so socialno in pokojninsko zavarovani ter uživajo zaščito pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. Če je otrok pravno priznan kot »znatno invaliden«, so starši upravičeni tudi do povečane družinske pomoči (erhöhte Familienbeihilfe), kar pomeni višji mesečni prejemek od običajnega. V izobraževanju imajo starši pravico zaprositi za ugotovitev posebnih potreb svojega otroka in za prilagoditve pri pouku ter ocenjevanju v okviru tako imenovanega »Nachteilsausgleich«, ki omogoča izenačene možnosti pri preverjanju znanja. Poleg finančnih pravic jim pripada tudi dostop do različnih oblik svetovanja in strokovne podpore, ki jih nudijo javne institucije. Obseg in vrsta pravic sta odvisna od stopnje ugotovljene motnje in posledičnih potreb otroka, zato je za uveljavitev vedno potreben poseben postopek z ustrežno medicinsko oziroma strokovno oceno. V Avstriji so starši oziroma skrbniki otrok in mladostnikov z motnjami upravičeni tudi do pomoči na domu. Ta pomoč se

uveljavlja predvsem v okviru Pflegegeld in storitev, ki jih financirajo dežele (Bundesländer). Pflegegeld samo po sebi pomeni denarno nadomestilo, ki ga starši lahko porabijo za pokritje stroškov pomoči – na primer za osebne asistente, pomoč pri gospodinjstvu, nego na domu ali druge podporne storitve. Poleg tega posamezne avstrijske zvezne dežele zagotavljajo dodatne storitve, kot so mobilne službe za pomoč družinam (Hauskrankenpflege, Heimhilfe, Familienhilfe), ki vključujejo podporo pri osebni negi otroka, spremstvu k zdravniku ali v šolo, pa tudi pomoč pri gospodinjskih opravilih, če je to potrebno zaradi otrokove motnje. V mnogih primerih lahko starši pridobijo tudi dodatne subvencije za kritje stroškov teh storitev, zlasti če je otrok mladoleten in ima priznano večjo stopnjo oviranosti. Praktična dostopnost in obseg pomoči pa sta odvisna od kraja bivanja, saj imajo dežele svoje posebne uredbe in mreže izvajalcev.

Nemčija

V Nemčiji imajo starši oziroma skrbniki otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju, avtizmom ali več motnjami pravico do različnih oblik podpore, ki se uveljavljajo predvsem v okviru zakonodaje o socialnem varstvu in zdravstvenem zavarovanju. Ključni institut je določitev stopnje potrebne nege (Pflegegrad), na podlagi katere lahko družina prejema denarno nadomestilo za nego ali storitve oskrbe na domu, kar zajema pomoč pri osebni negi, spremljanje in uporabo pripomočkov. Poleg tega imajo starši pravico do razbremenilnih storitev, tako imenovanih Entlastungsleistungen, ki jim omogočajo pomoč pri gospodinjskih opravilih, pri varstvu in spremljanju otroka ali pri vsakodnevnih nalogah, kar je posebej pomembno za družine, ki so zaradi otrokove motnje močno obremenjene. Prav tako zakon določa možnost gospodinjske pomoči (Haushaltshilfe), kadar starši zaradi zdravljenja, rehabilitacije ali skrbi za druge družinske člane ne morejo sami voditi gospodinjstva, pri čemer je pogoj, da v gospodinjstvu živi otrok, mlajši od dvanajst let, ali otrok z oviranostjo, ki je od pomoči odvisen. Poleg tega zdravstveno zavarovanje in storitve za vključevanje oseb z invalidnostmi krijejo tudi pomoč pri vsakodnevnih potrebah, kot so spremstvo k zdravniku, terapevtske obravnave ali prevozi. Posebna oblika podpore je starševska asistenca (Eltern-Assistenz), ki omogoča, da starši z lastnimi omejitvami vseeno samostojno skrbijo za svoje otroke, saj dobijo pomoč pri negi otroka, gospodinjskih opravilih in drugih potrebnih dejavnostih. Obseg in vrsta teh pravic sta vezana na otrokove potrebe in na individualno oceno v okviru socialnih in zdravstvenih organov, zato se pomoč praviloma uveljavlja na podlagi uradnega postopka in strokovne presoje.

Italija

V Italiji imajo starši oziroma skrbniki otrok in mladostnikov z motnjami v duševnem razvoju, avtizmom ali več motnjami dostop do različnih oblik podpore, ki jih ureja predvsem zakonodaja o invalidnosti in socialnem varstvu, dopolnjujejo pa jih regionalni in lokalni programi. Osrednja pravna podlaga je zakon Legge 104/1992, ki določa pravice oseb z invalidnostjo in njihovih družin, vključno s pravico staršev do plačanih odsotnosti z dela za nego otroka ter do organizirane pomoči na domu. Poleg tega obstajajo posebni denarni prispevki, kot je assegno di cura oziroma assegno di sostegno, ki jih regije in občine dodeljujejo družinam z otroki, za katere je ugotovljena težja ali zelo težka invalidnost. O dodelitvi odloča multidisciplinarna komisija, ki oceni obseg potrebne nege, višina prispevka pa je lahko odvisna tudi od družinskega dohodkovnega položaja. Ta sredstva omogočajo staršem, da zaposlijo pomočnika na domu ali se povežejo z akreditiranimi organizacijami, ki nudijo osebno nego, pomoč pri gospodinjstvu,

spremljanje in druge oblike podpore. Dodatno so v določenih primerih na voljo posebni bonusi, na primer za otroke s hudimi kroničnimi boleznimi, ki zaradi zdravstvenega stanja ne morejo obiskovati vrtca, kar družinam omogoča kritje stroškov nadomestnih storitev na domu. Na ta način italijanski sistem starejšim otrok z različnimi oblikami motenj zagotavlja tako finančno pomoč kot tudi praktično podporo, pri čemer je obseg pravic odvisen od otrokovega zdravstvenega stanja, ocene pristojnih organov ter v nekaterih primerih od ekonomskega položaja družine.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

Zavodi, ki se bodo odločili za izvajanje nove storitve »podpora v skupnosti za odrasle osebe« v svojih stanovanjskih skupinah, bodo morali spremeniti obstoječi Dogovor z uporabnikom o vključitvi v institucionalno varstvo in ga ločiti na Dogovor o bivanju (najemno pogodbo ipd.) in Dogovor o vključitvi v storitev »podpora v skupnosti za odrasle osebe«. Obenem bodo morali javni zavodi sprejeti statusno preoblikovanje v javni zavod za izvajanje storitve »podpora v skupnosti za odrasle osebe«. Prav tako bodo javni zavodi in ostali izvajalci, pri katerih bo to relevantno, v registraciji morali zajeti svojo vlogo najemodajalca kot storitev oddaje nepremičnin.

Predlog zakona določa novo pristojnost v morebitnih pritožbenih postopkih na pristojnem ministrstvu (pristojnem za institucionalno varstvo) po tem zakonu. Sicer nima drugih bistvenih posledic glede poslovanja javne uprave ali pravosodnih organov.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Predlog zakona nima posledic pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Predlog zakona nima posledic za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Predlagane spremembe bodo pozitivno vplivale na socialno področje.

Ključne posledice na socialnem področju bodo:

- zagotovljena bo pravna podlaga za delovanje stanovanjskih skupin;
- stanovalcem socialnovarstvenih zavodov bo omogočeno, da se preselijo iz ustanov;
- uporabnikom, ki živijo zunaj ustanov, a potrebujejo podporo, bo omogočeno, da dobivajo podporo tam, kjer živijo in se jim zato, da bi dobili podporo, ne bo potrebno seliti;
- zagotovljena bo podlaga za udeleževanje 19. člena KOPI;
- zagotovljena bo nadalje tudi podpora družinam oziroma otrokom z motnjami v duševnem razvoju, z avtizmom in tistim, s težjimi oblikami gibalne oviranosti, z več motnjami v duševnem

ali telesnem razvoju hkrati ali z dolgotrajno hudo boleznijo iz seznama težkih, kroničnih bolezni in stanj po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo in družinske prejemke,

- segmentu otrok in mladostnikov do 18. leta starosti, ki zaradi motenj v duševnem razvoju, avtizma ali kombinacije različnih invalidnosti, po trenutno veljavni zakonodaji izpolnjujejo pogoje za institucionalno varstvo po ZSV, bo omogočeno, da v domačem okolju v okviru nove storitve podpore po tem zakonu prejmejo tisto oskrbo, ki jo potrebujejo,
- v tem delu bo zagotovljena podlaga za udejanjanje tudi 7. v povezavi s 19. členom KOPI.

S predlaganimi sistemskimi rešitvami se bodo zapolnile pravne praznine na področju socialnega varstva.

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona podpira uresničevanje naslednjih dokumentov razvojnega načrtovanja:

- Skupne evropske smernice za prehod iz institucionalne v skupnostno oskrbo,
- Smernice Združenih narodov o deinstitutionalizaciji, tudi v izrednih razmerah,
- Strategijo Republike Slovenije za deinstitutionalizacijo v socialnem varstvu za obdobje 2024–2034,
- Smernice za neodvisno življenje in vključevanje invalidov,
- Resolucijo o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (Uradni list RS, št. 24/18),
- Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030,
- Evropsko strategijo o pravicah invalidov za obdobje 2021-2030.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona nima posledic za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

a) Predstavitev sprejetega zakona:

Za zagotovitev učinkovitega izvajanja tega zakona bo predlagatelj izvedel ustrezna usposabljanja ter ciljnim skupinam, strokovni in širši javnosti predstavil novosti.

b) Spremljanje izvajanja sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen na spletni strani področno pristojnega ministrstva, ki bo v okviru svojih inherentnih pristojnosti tudi spremljalo izvajanje sprejetega predpisa. Za zagotovitev učinkovitega izvajanja tega zakona bo področno pristojno ministrstvo izvedlo ustrezna usposabljanja ter ciljnim skupinam, strokovni in širši javnosti predstavilo novosti. Izvajanje tega zakona bosta spremljala ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo v delu, ki se nanaša na deinstitutionalizacijo in na storitev podpore skupnosti oziroma storitev podpore v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta in ministrstvo, pristojno za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti v delu, ki se nanaša na sistemske rešitve področja socialnega varstva, če bo slednje seveda potrebno.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona

Ni drugih pomembnih okoliščin v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona.

7. PRIKAZ SODELOVANJA JAVNOSTI PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA:

V postopku priprave predloga predpisa sta sodelovali strokovna javnost in druga zainteresirana javnost. 22. 1. 2025 je bila na ministrstvu ustanovljena delovna skupina za pripravo predlogov sprememb ZSV. V delovno skupino so bili imenovani predstavniki Ministrstva za solidarno prihodnost, Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstva za zdravje, Inštituta RS za socialno varstvo, Doma na Krasu, Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Zavoda RISA, Mreže za deinstitucionalizacijo in Pravne mreže za varstvo demokracije. Kasneje so se delovni skupini pridružili predstavniki Zveze Sonček in Društva Altra. Namen ustanovitve delovne skupine je bil omogočiti sodelovanje različnih deležnikov z različnih področij pri skupnem razmisleku in iskanju najboljših rešitev izvajanja predlogov sprememb ZSV v praksi. Delovna skupina se je sestala petkrat, in sicer 7. 2. 2025, 13. 2. 2025, 20. 2. 2025, 13. 3. 2025, 3. 4. 2025 in 15. 4. 2025. V samem procesu priprave zakonskega predloga je ministrstvo med obravnavami delovne skupine organiziralo tudi druge sestanke z deležniki oziroma člani delovne skupine, z namenom priprave predlogov sprememb in dopolnitev členov, ki neposredno zadevajo naloge, ki jih morajo posamezni deležniki izvesti oziroma imajo izkušnje s terena glede samega izvajanja v praksi.

Predlog zakona je bil predstavljen na Strokovnem svetu za socialno varstvo in na Ekonomsko-socialnem svetu. Na e-demokraciji je bil predlog zakona objavljen 23. 4. 2025. Podanih je bilo nekaj pripomb državljanov, ki se neposredno niso nanašale na vsebino predloga zakona in v njemu predlagane spremembe in dopolnitve. Šlo je za splošne pripombe na sistem socialnega varstva. Vsebinske komentarje na predlog zakona so podali: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Fakulteta za socialno delo, SOS - Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije, Inštitut RS za socialno varstvo, Socialna zbornica Slovenije, ZZZS, SCSD - Skupnost centrov za socialno delo Slovenije, SINCE07 - sindikat Centrov za socialno delo, PIC - Pravno-informacijski center nevladnih organizacij, Skupnost VDC, SOUS - Skupnost organizacij za usposabljanje oseb s posebnimi potrebami v RS, ZDUS - Zveza društev upokojencev Slovenije, SSZS - Skupnost socialnih zavodov Slovenije, SZSVS - Sindikat zdravstva in socialnega varstva Slovenije, Slovenska filantropija, Sonček - Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije, ŠENT - Slovensko združenje za duševno zdravje, Dom upokojencev Idrija, Zavod Franko, ZRIPS - Zavod za razvijanje in izvajanje podpornih storitev za samostojno življenje, Društvo Belis, Muzej norosti, Dom na Krasu, VDC Polž.

V besedilu predloga predpisa so bili po javni obravnavi upoštevani predlogi nekaterih organizacij, da se spremeni besedilo "podpora pri okrevanju po dolgotrajni institucionalizaciji" tako, da se je nadomestilo z besedilom "podpora za dvig kakovosti življenja". Prav tako je bil upoštevan predlog, da se k možnim izvajalcem storitve »podpora v skupnosti za odrasle osebe« oziroma storitve »podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta« doda tudi pravne osebe zasebnega prava s statusom nevladne organizacije v javnem interesu na področju invalidskega varstva. Predloga, da naj se izvajalce razširi na vse pravne osebe zasebnega prava, ki niso ustanovljene po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, ni bil upoštevan, saj je za kakovost izvajanja storitve nujno, da gre za točno določeno področje delovanja organizacij. Prav tako so bili upoštevani predlogi in komentarji, da bi bilo v zakonu treba opredeliti primerljive pravice. Predlog zakona je dopolnjen z besedilom glede primerljivih pravic, in sicer na način,

da oseba ne more hkrati koristiti podpore v skupnosti in institucionalnega varstva, osebne asistencе, storitve dolgotrajne oskrbe ali socialnega vključevanja z namenom bivanja s podporo, lahko pa kombinira podporo v skupnosti z drugimi storitvami in pravicami (npr. pomočjo družini na domu, storitvami socialnega vključevanja idr.), s tem, da se le-te ne smejo izvajati istočasno. To omogoča, da se storitve kombinirajo in dopolnjujejo, ne pa podvajajo.

Upoštevan je bil predlog varstveno delovnih centrov, da se med upravičence doda tudi osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki imajo status, da so nezaposljive ali nezmožne za delo, kar je bilo dodano v predlog zakona. Prav tako so bili upoštevani nomotehnični predlogi za spremembo besedila zakona.

Predlog, da se iz 12. člena predloga zakona izbriše določba o prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine uporabnika, ki ima v lasti nepremičnino, v primeru ko občina zanj (do)plačuje storitev podpora v skupnosti, ni bil upoštevan. Že zdaj je namreč pri socialnovarstvenih storitvah, kot je institucionalno varstvo (v zavodu, stanovanjski skupini, drugi družini ali individualni paket storitev) in pri pomoči družini na domu financiranje storitev urejeno na podoben način. Storitve plača uporabnik sam, oz. zavezanci. V kolikor uporabnik oz. zavezanci nimajo dovolj sredstev, pa storitev plača (v celoti ali delno) občina. Pri tem velja, da če občina plačuje storitev za uporabnika, le-ta pa ne sme odtujiti ali obremeniti nepremičnine katere lastnik je, v korist občine, ki zanj financira storitev. V tem smislu predlog sledi obstoječemu načinu financiranja storitve. Dolgoročno bi bil potreben poseben premislek in prenova sistema financiranja obstoječih socialnovarstvenih storitev, ki so namenjene zagotavljanju podpore invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju.

V nekaterih komentarjih je bilo izpostavljeno, da niso jasni standardi in normativi za izvajanje storitve in da ni določeno usposabljanje za izvajalce podpore v skupnosti. V 1. členu predloga zakona je določeno, da se podpora v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta izvaja po normativih in standardih, ki jih predpiše minister, pristojen za institucionalno varstvo. Podrobni standardi in normativi za izvajanje teh storitev bodo torej določali podrobnejši opis storitve, upravičence, postopek izvajanja, kraj in obliko izvajanja, trajanje in metode dela, izvajalce, izobraževanja in supervizijo, dokumentacijo in normativ storitve (časovne okvire, število storitev na izvajalca ter načela smotrne organiziranosti izvajalcev). V predlog zakona so bili dodani upravičenci storitve podpora v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta in postopek vključitve oz. prenehanja storitev ter pogoji za izvajanje storitve.

Podobno je bilo v komentarjih izpostavljeno tudi, da ni jasnega postopka in meril za pridobitev koncesije. ZSV že zdaj določa postopke za pridobitev koncesije za izvajanje socialnovarstvene storitve. Podpora v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta sta opredeljeni kot socialnovarstveni storitvi. Podrobna merila za pridobitev koncesije pa bodo določena v pravilniku.

Izpostavljeno je tudi bilo, da ni potrebe po novi storitvi, in da bi bilo bolj smiselno nadgraditi storitev pomoč družini na domu ali koordinirano obravnavo v skupnosti, ali kakšno drugo storitev. Na Ministrstvu za solidarno prihodnost je bila preučena možnost nadgraditve obstoječih storitev, a so se takšne rešitve izkazale kot neustrezne. Prav tako je bilo izpostavljeno, da ni jasne razlike med koordinirano obravnavo v skupnosti in med novo storitvijo podpora v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti

za mladoletne osebe do 18. leta . Zakon o duševnem zdravju določa koordinirano obravnavo v skupnosti, ne pa tudi neposredne podpore v skupnosti upravičencu na domu, na kar opozarjajo tudi koordinatorji obravnave v skupnosti, da sedaj težko izvajajo svojo nalogo, ker storitev v skupnosti primanjkuje - podpora v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta tako pomembno zapolnita obstoječo vrzel.

Delno so bili upoštevani komentarji in pomisleki v zvezi s 15. členom predloga spremembe zakona, o postopnem prehajanju kapacitet iz institucionalnega varstva v podporo v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta. Besedilo je dopolnjeno tako, da se lahko kapacitete institucionalnega varstva ohranijo tudi v večjih bivalnih enotah zavoda (v katerih živi skupaj do največ 24 ljudi) in ne samo v stanovanjskih skupinah. Hkrati velja poudariti, da gre za postopen in skrbno načrtovan prehod, na podlagi 5-letnega načrta, ki ga vsakokrat pripravi minister, kar 15. člen tudi določa. Začetek uporabe člena smo predstavili na 1. september 2027.

Predlog več socialnih gerontologov in Socialne zbornice Slovenije, da naj se v 69. členu, ki določa, kdo so strokovni delavci in kdo lahko opravlja strokovni izpit, doda tudi socialne gerontologe, saj se vsebinsko ne nanaša na predlog zakona in ni bil upoštevan.

Izpostavljeni so bili pomisleki glede pomanjkanja stanovanj za invalide in osebe s težavami v duševnem zdravju. Gre za stanje, ki predstavlja širšo problematiko, ki je in bo tudi v prihodnosti aktivno naslovljena s strani ministrstva za solidarno prihodnost. V naslednjih 10 letih želi ministrstvo za solidarno prihodnost omogočiti gradnjo 20.000 javnih najemnih stanovanj, za kar bo iz proračuna na voljo 100 milijonov evrov letno. Podpora v skupnosti se bo izvajala na domu uporabnika, v tržnem ali neprofitnem stanovanju ali v najemniškem stanovanju v okviru zavoda ali nevladne organizacije. Ena od nalog izvajalcev podpore v skupnosti bo tudi pomoč pri iskanju stanovanja in urejanju vseh zadev, povezanih s stanovanjem. Ključno pa je, da je zagotavljanje stanovanja in podpore ločeno.

Prav tako je bilo izpostavljeno pomanjkanje kadra. Tudi pri tem velja poudariti, da gre za širšo problematiko, ki zahteva celostni pristop k reševanju trenutne situacije, a samo po sebi ni zadosten argument, zato da ne bi začeli s postopnim vzpostavljanjem podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma (delno tudi) podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta. Dostopnost se bo zagotavljala predvsem z načrtovanjem kapacitet v posameznih regijah, glede na potrebe uporabnikov in glede na obstoječe kapacitete v institucionalnem varstvu. Ključna dokumenta pri tem sta Nacionalni program socialnega varstva in pa 5 letni načrt kapacitet za storitev podpora v skupnosti, ki ga pripravi minister, pristojen za institucionalno varstvo. Prva spodbuda za to, da se storitev začne izvajati, predstavlja projekt multidisciplinarnih timov v različnih regijah, financiran iz sredstev EU (razpis bo objavljen predvidoma še v letu 2025).

Izpostavljene so bile bojazni, da v skupnosti ne bo dovolj dobro poskrbljeno za ljudi z intenzivnimi potrebami in da bodo uporabniki v skupnosti osamljeni in izključeni. Podpora v skupnosti se bo izvajala na podlagi osebnega načrta in glede na potrebe posameznika. Podpora v skupnosti obsega tudi podporo pri vključevanju v skupnost, to bo ena od nalog zaposlenih, s katero se bo preprečevala osamljenost in izključenost invalidov in oseb s težavami v duševnem zdravju.

V komentarjih so bili izpostavljeni tudi pomisleki glede povečanega obsega dela za centre za socialno delo zaradi izvajanja skrbniških nalog in odločanja o oprostitvi plačila storitve, pri čemer se ne pričakuje povečanje obsega dela, saj se ohranjajo iste kapacitete (torej enako število uporabnikov, kot jih je trenutno v institucionalnem varstvu).

8. PODATEK O ZUNANJEM STROKOVNJAKU OZIROMA PRAVNI OSEBI, KI JE SODELOVALA PRI PRIPRAVI PREDLOGA ZAKONA IN ZNESKU PLAČILA ZA TA NAMEN:

Pri pripravi predloga zakona ni sodeloval zunanji strokovnjak niti pravna oseba.

9. NAVEDBA, KATERI PREDSTAVNIKI PREDLAGATELJA BODO SODELOVALI PRI DELU DRŽAVNEGA ZBORA IN DELOVNIH TELES

- Simon Maljevac, minister za solidarno prihodnost
- Luka Mesec, minister
- dr. Luka Omladič, državni sekretar
- Dan Juvan, državni sekretar
- mag. Mateja Nagode, generalna direktorica Direktorata za starejše, dolgotrajno oskrbo in deinstitutionalizacijo
- mag. Barbara Goričan, generalna direktorica Direktorata za socialne zadeve
- Klemen Jerinc, vodja Sektorja za upravljanje izvajalskih organizacij
- Helena Bohl Gombač, podsekretarka, Sektor za upravljanje izvajalskih organizacij

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23, 84/23 – ZDOsk-1 in 24/25) se v 11. členu v prvem odstavku za 7. točko pika nadomesti z vejico in dodata novi, 8. in 9. točka, ki se glasita:

»8. podpora v skupnosti za odrasle osebe,

9. podpora v skupnosti za mladoletne osebe do 18. leta (v nadaljnjem besedilu: podpora mladoletni osebi).«.

V drugem odstavku se besedilo »4.a, 4.b, 5. in 6.« nadomesti z besedilom »4.a, 4.b, 5., 6., 8. in 9.«, za besedo »pogoji« pa se dodata vejica in besedilo »podpore v skupnosti za odrasle osebe in podpore mladoletni osebi«.

2. člen

V 16. členu se v prvem odstavku za besedo »družini« doda besedilo »z namenom izvajanja rejniške dejavnosti«.

3. člen

Za 16. členom se dodajo novi, 16.a do 16.j člen, ki se glasijo:

»16.a člen

Podpora v skupnosti za odrasle osebe obsega vse oblike pomoči uporabnikom za zagotavljanje pravice do življenja v skupnosti. Vključuje celostno podporo pri skrbi zase, gospodinjskih opravilih, vključevanju v skupnostno okolje, podporo pri preselitvi iz institucije v skupnost in podporo za dvig kakovosti življenja. Podpora v skupnosti za odrasle osebe zajema tudi podporo v drugi družini.

Glede na potrebe uporabnika podpora v skupnosti za odrasle osebe lahko obsega tudi zdravstveno varstvo, ki se zagotavlja v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje.

Podpora v skupnosti za odrasle osebe se izvaja na domu uporabnika, v katerem živi največ šest oseb, razen v primeru, ko so te osebe v sorodstvenem razmerju z uporabnikom, ko je lahko skupno število oseb tudi večje. Kot dom uporabnika se šteje tudi bivanje pri drugi družini, ki ni sestavljena iz družinskih članov uporabnika.

Storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe ni združljiva s storitvijo institucionalnega varstva iz tega zakona, s storitvami dolgotrajne oskrbe na podlagi zakona, ki ureja dolgotrajno oskrbo, osebno asistenco na podlagi zakona, ki ureja osebno asistenco, in s storitvami socialnega vključevanja invalidov na podlagi zakona, ki ureja socialno vključevanje invalidov.

Storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe je združljiva s storitvijo pomoč družini na domu in storitvijo vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji iz tega zakona.

V primeru kombiniranja storitev iz prejšnjega odstavka se storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe ne more izvajati istočasno z drugo storitvijo.

16.b člen

Do podpore v skupnosti za odrasle osebe so upravičene odrasle osebe z motnjami v duševnem razvoju, s težavami v duševnem zdravju, s senzornimi motnjami, motnjami v gibanju ali z napredujočo kronično oziroma neozdravljivo boleznijo ob koncu življenja. Pri tem gre predvsem za odrasle osebe:

- z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju;
- z lažjo motnjo v duševnem razvoju, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo,
- z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju;
- z avtizmom ali z več motnjami (odrasle osebe z motnjo v duševnem razvoju, osebnostnimi motnjami, težavami v duševnem zdravju, gibalnimi in senzornimi oviranostmi ali s poškodbami glave);
- s težjo ali težko obliko gibalne ali senzorne oviranosti, ki potrebujejo pomoč pri samostojnem življenju,
- z napredujočo kronično oziroma neozdravljivo boleznijo ob koncu življenja; ali

- s težavami v duševnem zdravju, osebe z več motnjami (težave v duševnem razvoju in dolgotrajne težave v duševnem zdravju).

Upravičenci do podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini so osebe iz prejšnjega odstavka in osebe, starejše od 65 let:

- ki zaradi starosti ali drugih razlogov, ki spremljajo starost, ne zmorejo več povsem samostojno živeti v svojem domačem okolju, čeprav lahko še samostojno izvajajo temeljne življenjske aktivnosti in pri tem ne potrebujejo neposredne pomoči druge osebe;
- z zmernimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravilih večinoma samostojne in potrebujejo občasno pomoč druge osebe;
- z najzahtevnejšimi starostnimi in zdravstvenimi težavami, ki so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravilih ves čas delno odvisne od pomoči druge osebe;
- ki potrebujejo pomoč in oskrbo, ker so pri izvajanju temeljnih življenjskih aktivnosti in dnevnih opravilih ves čas popolnoma odvisne od pomoči druge osebe; ali
- ki zaradi starostne demence ali podobnih stanj potrebujejo delno ali popolno osebno pomoč ter osebno spremljanje ali nadzor.

Do podpore v skupnosti za odrasle osebe niso upravičene osebe iz prvega ali drugega odstavka tega člena, ki jim je bil v kazenskem postopku v skladu s Kazenskim zakonikom izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu oziroma varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti, dokler se varnostni ukrep izvršuje. Do podpore iz prvega in drugega odstavka tega člena niso upravičene tudi odrasle osebe, ki so po zakonu, ki ureja duševno zdravje, sprejete na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice ali v obravnavo v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda.

16.c člen

Podpora mladoletni osebi obsega storitve podpore družinam pri skrbi za otroka oziroma mladostnika do 18. leta starosti iz 16.č člena kot upravičenca, ki ne vključujejo vsakdanjih opravil, ki so namenjena celotni družini upravičenca kot uporabnika te storitve.

Storitve podpore iz prejšnjega odstavka vključujejo predvsem:

- podporo pri skrbi za uporabnika;
- podporo pri gospodinjskih opravilih, ki so vezana izključno na potrebe uporabnika;
- podporo uporabniku pri njegovem vključevanju v domače in skupnostno okolje za dvig kakovosti življenja;
- podporo uporabniku pri njegovi premestitvi iz institucionalnega varstva v domače okolje in
- pomoč pri jemanju zdravil in opravljanju drugih aktivnosti v zvezi z zdravjem uporabnika, ki jih sicer zanj opravlja njegov zakoniti zastopnik oziroma skrbnik, in za katere se ne zahteva posebnih znanj.

Podpora mladoletni osebi se izvaja na domu družine uporabnika, kar zajema tudi njegovo domače in neposredno življenjsko okolje.

Storitev podpore mladoletni osebi ni združljiva s storitvijo institucionalnega varstva iz tega zakona.

Storitev podpore mladoletni osebi je združljiva s storitvijo pomoč družini na domu in storitvijo strokovne pomoči družini za dom.

V primeru kombiniranja storitev s storitvami iz prejšnjega odstavka se storitev podpore mladoletni osebi ne more izvajati istočasno z drugo storitvijo.

16.č člen

Do podpore mladoletni osebi so upravičeni otroci oziroma mladostniki do 18. leta starosti:

- s težjo, težko ali funkcionalno težko motnjo v duševnem razvoju, avtizmom oziroma težko ali funkcionalno težko gibalno oviranostjo;
- z več motnjami v duševnem ali telesnem razvoju hkrati (npr. otroci oziroma mladostniki z motnjo v duševnem razvoju, s hudimi motnjami vedenja in osebnosti, gibalnimi in senzornimi oviranostmi ali poškodbami možganov); ali
- z dolgotrajno hudo boleznijo ali hudim zdravstvenim stanjem iz seznama težkih, kroničnih bolezni in stanj po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo in družinske prejemke.

16.d člen

Vključitev v storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe ali v podporo mladoletni osebi je prostovoljna. Postopek za uveljavljanje podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi se začne z vlogo posameznika, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika, naslovljeno na posameznega izvajalca podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi iz 54.c člena tega zakona (v nadaljnjem besedilu: izvajalec podpore).

Vlogo za vključitev v izvajanje storitve podpore v skupnosti oziroma podpore mladoletni osebi obravnava komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve podpora v skupnosti za odrasle osebe in podpora mladoletni osebi (v nadaljnjem besedilu: komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve).

16.e člen

Za obravnavo vlog izvajalec podpore imenuje komisijo, pristojno za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, ki jo sestavljajo najmanj trije člani, in sicer strokovni delavec iz 69. člena tega zakona, vodja socialnega programa ali službe in socialni delavec, lahko pa tudi drugi strokovni sodelavci. Če izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe opravlja tudi zdravstveno dejavnost, mora biti član komisije tudi vodja zdravstveno negovalnega programa ali službe.

Če komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, ugotovi, da oseba izpolnjuje pogoje za vključitev in je upravičena do storitve, ki jo izvajalec podpore opravlja, ga uvrsti na seznam čakajočih za vključitev v storitev in ga o tem obvesti najpozneje v dveh mesecih od prejema popolne vloge. Komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, ob obravnavi vloge za vključitev tudi določi, katera vrsta podpore bo za upravičenca potrebna glede na njegove konkretne življenjske okoliščine ter zdravstveno in socialno stanje, razvidno iz vloge za vključitev in njenih prilog.

Na seznam čakajočih za vključitev v storitev podpore mladoletni osebi iz prejšnjega odstavka se prednostno uvrsti upravičence z najtežjimi motnjami v duševnem ali telesnem razvoju oziroma najhujšimi oblikami dolgotrajnih hudih bolezni ali hudih zdravstvenih stanj.

Če izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe opravlja tudi zdravstveno dejavnost, komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, pri določanju, katera vrsta podpore bo za upravičenca potrebna, obravnava tudi vprašanja zdravstvenega varstva.

Izvajalec podpore mora upravičencu, njegovemu zakonitemu zastopniku ali skrbniku na njegovo zahtevo sporočiti, na katerem mestu na seznamu čakajočih za vključitev v storitev podpore je njegova vloga oziroma kdaj je pričakovati njegovo vključitev v to storitev.

Če komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, ugotovi, da oseba v skladu s predpisi na področju socialnega varstva ni upravičenec do storitve, vlogo z odločbo zavrne.

Zoper odločbo ima vlagatelj pravico do pritožbe, o kateri odloča ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek. Pritožba zoper odločbo o vključitvi ali prenehanju izvajanja storitve ne zadrži njene izvršitve.

16.f člen

Izvajalec podpore z upravičencem, njegovim zakonitim zastopnikom ali skrbnikom sklene dogovor o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve podpore v pisni obliki, ki vsebuje opredelitev vrste storitve podpore iz 16.a oziroma 16.c člena, njeno trajanje, način zagotavljanje in datum začetka njenega izvajanja, terminski načrt izvajanja storitve podpore, pravice in obveznosti upravičenca kot uporabnika in izvajalca podpore, ceno in plačnika storitve podpore oziroma način financiranja storitve podpore ter pogoje za spremembe in prenehanje veljavnosti dogovora. Sklenjen dogovor o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve podpore se šteje za akt, s katerim je upravičenec vključen v storitev pri izvajalcu podpore.

Če izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe opravlja tudi zdravstveno dejavnost, se v dogovoru o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve podpore uredijo tudi vprašanja zagotavljanja zdravstvenega varstva.

Če upravičenec, njegov zakoniti zastopnik ali skrbnik zavrne podpis dogovora o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve, se šteje, da je vloga umaknjena, o čemer komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, izda odločbo, s katero vlogo zavrže.

Če z upravičencem, njegovim zakonitim zastopnikom ali skrbnikom ni mogoče skleniti dogovora o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve, izvajalec podpore o tem obvesti komisijo, pristojno za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, ki o vključitvi oziroma prenehanju izvajanja storitve za upravičenca odloči v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če posamezna vprašanja postopka s tem zakonom niso urejena drugače.

Zoper odločbo ima vlagatelj pravico do pritožbe, o kateri odloča ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek. Pritožba zoper odločbo ne zadrži njene izvršitve.

Storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini se izvaja na podlagi pogodbe, ki jo v skladu s 65. členom tega zakona skleneta izvajalec podpore iz javne mreže in oseba, ki izvaja storitev. Šteje se, da ima v tem primeru uporabnik podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini status uporabnika storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe, ki sklepa pogodbo s tretjo osebo.

16.g člen

Storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe in podpore mladoletni osebi je lahko trajna ali začasna, kadar se izvaja le za določeno obdobje, oziroma občasna, kadar se izvaja za krajši čas in se periodično ponavlja. Storitev traja, dokler velja dogovor iz prejšnjega člena in dokler je uporabnik pripravljen storitev sprejemati.

Začasna podpora ne sme trajati več kot tri mesece.

16.h člen

Storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi lahko preneha na predlog uporabnika, njegovega zakonitega zastopnika oziroma skrbnika ali po uradni dolžnosti.

Storitev podpore lahko kadarkoli preneha na predlog uporabnika, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika, tako da se dogovor iz 16.f člena tega zakona sporazumno razveže.

Storitev podpore po uradni dolžnosti preneha z odločbo komisije, pristojne za vključitev in prenehanje izvajanja storitve:

- če prenehajo razlogi za vključitev,
- če uporabnik podpore mladoletni osebi dopolni 18 let,
- zaradi hujših kršitev reda in pravil v zvezi z izvajanjem storitev, zapisanih v dogovoru iz 16.f člena tega zakona, ali
- s smrtjo uporabnika.

O uvedbi postopka za prenehanje izvajanja storitve podpore zoper uporabnika je treba obvestiti uporabnika, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika in center za socialno delo.

V primerih hujših kršitev reda in pravil v zvezi z izvajanjem storitev, zapisanih v dogovoru iz 16.f člena tega zakona, komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, uporabnika, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika najprej pisno opozori in s pozivom, da naj se z ugotovljenimi kršitvami preneha. Če se s kršitvami ne preneha, komisija, pristojna za vključitev in prenehanje izvajanja storitve izda odločbo iz tretjega odstavka tega člena in o tem obvesti uporabnika, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika in center za socialno delo.

V primeru smrti uporabnika izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe o smrti obvesti njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika in najbližjo osebo, ki jo je uporabnik navedel v dogovoru iz 16.f člena tega zakona, ter zavezanca za plačilo storitve.

16.i člen

Podrobnejše postopke izvajalca podpore pri vključitvi in prenehanju storitve podpore, vsebino in način predložitve oziroma umik vloge za vključitev, določitev njenih prilog ter delovanje komisije, pristojne za vključitev in prenehanje izvajanja storitve, predpiše minister, pristojen za institucionalno varstvo.

16.j člen

Izvajanje storitev mora biti takšno, da zagotavlja zaupnost podatkov ter osebno integriteto in dostojanstvo uporabnika in članov njegove družine.

Strokovni delavci in strokovni sodelavci, ki opravljajo podporo v skupnosti za odrasle osebe oziroma podporo mladoletni osebi, morajo kot poklicno skrivnost varovati podatke o materialnih in socialnih stiskah posameznika ter o vzrokih, okoliščinah in posledicah tega stanja.

Podatke iz prejšnjega odstavka morajo varovati kot poklicno skrivnost tudi osebe, ki so jim ti podatki dosegljivi zaradi narave njihovega dela.

Podatki iz drugega odstavka tega člena se ne smejo dajati drugim osebam oziroma javnosti in tudi ne objavljati na način, ki bi omogočal razkritje posameznika, na katerega se nanašajo. Dolžnost varovanja poklicne skrivnosti lahko strokovnega delavca ali sodelavca razreši prizadeta oseba sama ali sodišče, za mladoletne osebe do 18 let in za osebe pod skrbništvom pa njihovi zakoniti zastopniki oziroma skrbniki.«.

4. člen

Besedilo 17. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Vodenje in varstvo na podlagi tega zakona obsegata organizirano celovito skrb za odraslo osebo z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju, razvijanje individualnosti in harmoničnega vključevanja v skupnost in okolje.

Zaposlitev pod posebnimi pogoji na podlagi tega zakona obsega take oblike dela, ki omogočajo osebam z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju ohranjanje pridobljenih znanj ter razvoj novih sposobnosti.«.

5. člen

V 18.s členu se v petem odstavku črta besedilo »ki se lahko izvajajo največ tri leta in«.

V sedmem odstavku se črta besedilo »ter pogoje glede tehnične opremljenosti glede na vrsto socialnovarstvenega programa, ki ga bo izvajal, ustrezen delež finančnih virov«.

6. člen

Besedilo 18.š člena se spremeni tako, da se glasi:

»Za izvajanje razvojnih in eksperimentalnih socialnovarstvenih programov morajo izvajalci pridobiti mnenje socialne zbornice o strokovni ustreznosti programov. Postopek za izdajo mnenja določi socialna zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo.«.

7. člen

V 42. členu se v prvem odstavku na koncu osme alineje pika nadomesti s podpičjem ter dodata novi, deveta in deseta alineja, ki se glasita:

»– podporo v skupnosti za odrasle osebe;

– podporo mladoletni osebi.«.

8. člen

V 43. členu se v prvem odstavku za besedo »zakona« beseda »ter« nadomesti z vejico in doda besedilo »za podporo v skupnosti za odrasle osebe, za podporo mladoletni osebi,«.

9. člen

V 44. členu se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Ne glede na prejšnji odstavek koncesijo za opravljanje javne službe za institucionalno varstvo iz 16. člena tega zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, podporo v skupnosti za odrasle osebe in podporo mladoletni osebi iz prvega odstavka 43. člena tega zakona podeli na podlagi mnenja socialne zbornice ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo.«.

Dosedanji drugi, tretji, četrti in peti odstavek postanejo tretji, četrti, peti in šesti odstavek.

10. člen

V 45. členu se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Ne glede na prejšnji odstavek ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, v skladu z nacionalnim programom socialnega varstva s koncesijskim aktom določi vrsto in obseg storitev, za katere se objavi javni razpis za podelitev koncesije za opravljanje javne službe za institucionalno varstvo iz 16. člena tega zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, podporo v skupnosti za odrasle osebe in podporo mladoletni osebi iz prvega odstavka 43. člena tega zakona.«.

Dosedanji drugi odstavek postane tretji odstavek.

11. člen

V 51. členu se v prvem stavku besedilo »za odrasle duševno in telesno prizadete osebe« nadomesti z besedilom »za osebe z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju in za osebe s težavami v duševnem zdravju«.

12. člen

V 52. členu se prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Varstveno delovni center opravlja naloge vodenja in varstva ter organizira zaposlitev pod posebnimi pogoji za osebe z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju.«.

Drugi odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Poleg storitev iz prejšnjega odstavka lahko varstveno delovni center opravlja tudi institucionalno varstvo za osebe z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju na podlagi prvega odstavka 16. člena tega zakona ter pomoč na domu družinam oseb z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju.«.

13. člen

Za 54.b členom se dodajo novi, 54.c do 54.f člen, ki se glasijo:

»54.c člen

Storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe iz 16.a člena tega zakona oziroma podpore mladoletni osebi iz 16.c člena tega zakona lahko pod enakimi pogoji izvajajo:

- na podlagi soglasja ministra, pristojnega za institucionalno varstvo, posebni socialno varstveni zavodi za odrasle iz 51. člena tega zakona, varstveno delovni centri iz 52. člena tega zakona, zavodi za usposabljanje iz 54. člena tega zakona in
- na podlagi podeljene koncesije pravne osebe zasebnega prava s statusom nevladne organizacije v javnem interesu na področju socialnega varstva ali invalidskega varstva.

Za potrebe razvoja in izvajanja storitev podpore iz prvega odstavka tega člena Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo, vodi register izvajalcev podpore v skupnosti za odrasle osebe in register izvajalcev podpore mladoletni osebi.

Register iz prejšnjega odstavka vsebuje naslednje podatke:

- zaporedno številko vpisa izvajalca podpore;
- naziv in sedež izvajalca podpore;
- osebno ime odgovorne osebe in pravni status izvajalca podpore;
- datum začetka izvajanja storitve podpore;
- kontaktne podatke izvajalca podpore;
- datum izbrisa in številko ter datum odločbe o izbrisu iz registra izvajalcev podpore.

Podatki, vpisani v registra iz drugega odstavka tega člena, so javni. Ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo in Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo ažuren seznam izvajalcev podpore iz prvega odstavka tega člena objavita na spletni strani ministrstva in inštituta.

54.č člen

Storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi lahko izvaja izvajalec podpore iz prejšnjega člena, ki:

- izpolnjuje kadrovske in tehnične pogoje in standarde za opravljanje podpore;
- mu ni bilo s pravnomočno sodbo ali dokončno odločbo upravnega organa prepovedano opravljanje socialne dejavnosti.

54.d člen

Ponudnik mora za pridobitev soglasja iz prve alineje prvega odstavka 54.c člena tega zakona ali pridobitev in opravljanje koncesije iz druge alineje prvega odstavka 54.c člena tega zakona poleg pogojev iz prejšnjega člena izpolnjevati tudi naslednje pogoje:

- izkazuje finančno in poslovno sposobnost;
- ima izdelan podroben program za opravljanje podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi;
- mu v zadnjih petih letih ni bila odvzeta koncesija oziroma odpovedana koncesijska pogodba;
- nad ponudnikom ni začel stečajni postopek oz. postopek prisilne poravnave ter ni v postopku prenehanja ali v postopku likvidacije.

Za potrebe odločanja o podelitvi soglasja oziroma koncesije ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, oziroma koncedent podatek o tem, ali ponudnik izpolnjuje pogoj iz četrte alineje prejšnjega odstavka, brezplačno pridobi iz uradnih evidenc, ki jih vodi Finančna uprava Republike Slovenije.

Merila za pridobitev soglasja oziroma izbiro koncesionarja iz prvega odstavka 54.c člena tega zakona so:

- strokovna usposobljenost, izkušnje in reference ponudnika;
- načrt dela, ki je skladen s strokovnimi usmeritvami za zagotavljanje podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi.

Podrobnejše pogoje in merila iz tega člena ter postopek za pridobitev soglasja določi minister, pristojen za institucionalno varstvo.

54.e člen

Postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve podpore, pripravo in sklenitev dogovora iz 16.f člena tega zakona, nabor in organiziranje ključnih oseb in organizacij iz okolja uporabnika in izvedbo uvodnih srečanj med izvajalcem podpore, uporabnikom in njegovimi ključnimi osebami, delo, ki se veže na vodenje storitve podpore, organizacijo neposrednih izvajalcev podpore, pripravo dogovora iz 16.f člena tega zakona, sodelovanje z uporabniki pri izvajanju dogovora iz 16.f člena tega zakona ter neposredno podporo na domu uporabnika, vodi in opravlja strokovni delavec iz 69. člena tega zakona.

Ključne osebe iz prejšnjega odstavka so osebe, ki jih uporabnik določi v dogovoru iz 16.f člena tega zakona in so del njegove socialne mreže.

Če izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe izvaja tudi zdravstvene storitve, te storitve opravljajo osebe, ki v skladu s predpisi s področja zdravstvene dejavnosti smejo opravljati zdravstveno dejavnost.

Zaposleni, ki izvajajo storitev podpore v skupnosti oziroma podpore mladoletni osebi, opravijo usposabljanje za opravljanje podpore, ki ga zagotovi izvajalec podpore.

Za zaposlene pri izvajalcu podpore se uporabljajo določbe kolektivne pogodbe, ki ureja dejavnost zdravstva in socialnega varstva ter druge kolektivne pogodbe in predpisi, ki urejajo skupne temelje sistema plač v javnem sektorju.

Podrobnejše kadrovske normative in standarde določi minister, pristojen za institucionalno varstvo. Pred izdajo podzakonskega akta iz prejšnjega stavka minister, pristojen za institucionalno varstvo, pridobi posvetovalno mnenje reprezentativnih sindikatov dejavnosti, na vsebino katerega ni vezan.

Minister, pristojen za institucionalno varstvo, določi tudi podrobnejši program usposabljanja iz tretjega odstavka tega člena.

54.f člen

Izvajalec podpore mora zagotoviti delovni prostor, namenjen zaposlenim na področju izvajanja podpore. Delovni prostor je lahko tudi prostor, ki se uporablja za drug namen, če zaposlenim omogoča organizacijo individualnih pogovorov z vlagatelji, upravičenci, uporabniki in izvajalci podpore ter opravljanje drugih upravno-administrativnih nalog.

Izvajalec podpore mora zaposlenemu, ki neposredno opravlja podporo, zagotavljati možnosti, da lahko pravočasno, ko se mora storitev podpore opraviti, prispe do kraja uporabnika oziroma do kraja, kjer mora storitev podpore opraviti.

Pogoje iz tega člena podrobneje določi minister, pristojen za institucionalno varstvo.«.

14. člen

71. člen se črta.

15. člen

Besedilo 74. člena se spremeni tako, da se glasi:

»Strokovni delavci in strokovni sodelavci, ki so zaposleni pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev, socialnovarstvenih programov, ukrepov po tem zakonu in storitev dolgotrajne oskrbe po zakonu, ki ureja dolgotrajno oskrbo:

- z višješolsko strokovno izobrazbo lahko napredujejo v naziv mentor, svetovalec in svetnik,
- z visokošolsko izobrazbo v naziv samostojni svetovalec, višji svetovalec in višji svetnik.

Pogoji za napredovanje v nazive so:

1. delovna doba,
2. uspešnost pri delu,
3. strokovno izobraževanje in dodatno strokovno delo.

Ne glede na določbe o zaporednem napredovanju iz prve in druge alineje prvega odstavka tega člena lahko strokovni delavci in strokovni sodelavci izjemoma napredujejo tudi v en naziv višje, kot bi sicer, če izpolnjujejo naslednje pogoje:

1. že podeljen naziv iz prvega odstavka tega člena (razen naziva mentor ali samostojni svetovalec),
2. delovna doba,
3. nadpovprečno uspešnost pri delu,
4. strokovno izobraževanje in dodatno strokovno delo.

Podrobnejše pogoje za napredovanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev, ki so zaposleni pri izvajalcih, predpiše minister, pristojen za socialno varstvo v soglasju z ministrom za institucionalno varstvo.«.

16. člen

V 75.d členu se za četrtem odstavkom dodajo novi, peti, šesti, sedmi, osmi, deveti in deseti odstavek, ki se glasijo:

»Rok za izpolnitev pogojev za strokovnega delavca in za zaposlitev se podaljša za največ eno leto, če štipendist v navedenem roku ne more izpolniti obveznosti iz tretjega odstavka tega člena zaradi:

- starševstva,
- opravičljivih zdravstvenih razlogov,
- izjemnih družinskih in socialnih okoliščin ali
- neizpolnjenih obveznosti zaradi višje sile.

Podaljšanje roka iz tretjega odstavka tega člena je za posameznega štipendista možno le enkrat.

Starševstvo iz prve alineje petega odstavka tega člena lahko uveljavlja tisti od staršev, ki prejema starševski dodatek po zakonu, ki ureja starševsko varstvo in družinske prejemke.

Za opravičljive zdravstvene razloge iz druge alineje petega odstavka tega člena šteje bolezen ali poškodba, v trajanju skupaj najmanj štiri mesece, ki je vplivala na zmanjšanje delovnih zmožnosti štipendista v tolikšni meri, da zaradi tega ne more opravljati dela, kar se dokazuje z mnenjem lečečega zdravnika specialista.

Za izjemne družinske ali socialne okoliščine, ki so podane v tolikšni meri, da so vplivale na zmanjšanje delovnih zmožnosti štipendista tako, da zaradi tega ne more opravljati dela, štejejo:

- smrt starša ali osebe, pri kateri je štipendist v varstvu in vzgoji, ali brata oziroma sestre štipendista,
- nastanek najmanj 80 % invalidnosti ali težko ozdravljive bolezni starša ali osebe, pri kateri je štipendist v varstvu in vzgoji, brata oziroma sestre štipendista,
- brezposelnost ali izguba zaposlitve obeh staršev ali osebe, pri kateri je štipendist v varstvu in vzgoji,
- začasna nezmožnost starša ali osebe, pri kateri je štipendist v varstvu in vzgoji, za delo zaradi bolezni ali poškodbe, ki je trajala neprekinjeno najmanj štiri mesece,
- smrt ali bolezen oziroma poškodba otroka štipendista v skupnem trajanju najmanj štiri mesece.

Podaljšanje roka se na podlagi vložene prošnje štipendista uredi z aneksom k pogodbi.«.

17. člen

V 75.f členu se v tretjem odstavku:

- v 2. točki za besedo »štipendijo« dodata vejica in besedilo »razen v primerih iz prvega odstavka tega člena,«,
- v 5. točki za besedilom »celotne obveznosti« dodata vejica in besedilo »razen v primerih iz petega odstavka 75.d člena tega zakona«.

18. člen

V 77. členu se v drugem odstavku:

- v četrti alineji črta besedilo »v skladu s splošnim aktom iz prvega odstavka 71. člena tega zakona«,

– sedma alineja spremeni tako, da se glasi: »– podeljuje licence supervizorja na področju socialnega varstva ter načrtuje in organizira supervizijo strokovnega dela strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev,«,

– na koncu desete alineje pika nadomesti z vejico in doda nova, enajsta alineja, ki se glasi:

»– vodi postopek strokovne verifikacije socialnovarstvenih programov in evidenco o verificiranih socialnovarstvenih programih.«.

Za drugim odstavkom se dodata nova tretji in četrti odstavek, ki se glasita:

»Socialna zbornica izvajanje javnih pooblastil iz prejšnjega odstavka natančneje določi s splošnimi akti.

K splošnim aktom iz prejšnjega odstavka data soglasje minister, pristojen za socialno varstvo, in minister, pristojen za institucionalno varstvo.«.

Dosedanji tretji odstavek postane peti odstavek.

V dosedanjem četrtem odstavku, ki postane šesti odstavek, se v šesti alineji vejica nadomesti s piko, sedma in osma alineja pa črtata.

Dosedanji peti odstavek postane sedmi odstavek.

19. člen

V 79.č členu se v tretjem odstavku v drugem stavku za besedo »službe« doda besedilo »na podlagi tega zakona, javni zavod, ustanovljen na podlagi tega zakona, nosilci javnih pooblastil na podlagi tega zakona,«.

V četrtem odstavku se za besedo »službe« doda besedilo »na podlagi tega zakona, javni zavod, ustanovljen na podlagi tega zakona, nosilci javnih pooblastil na podlagi tega zakona,«.

20. člen

V 98. členu se v prvem odstavku na koncu šestnajste alineje pika nadomesti s podpičjem in doda nova, sedemnajsta alineja, ki se glasi:

»– podpora mladoletni osebi.«.

21. člen

V 98.b členu se v drugem odstavku za besedo »objavi« doda beseda »najmanj«.

V četrtem odstavku se beseda »tri« nadomesti z besedo »štiri«.

Peti odstavek se spremeni tako, da se glasi:

»Pogodba za izvajanje socialnovarstvenega programa se lahko sklene za največ deset let.«.

22. člen

V 99. členu se v prvem odstavku v drugi alineji za besedo »odrasle« doda besedilo »in stroški storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe«.

23. člen

V 100. členu se v prvem odstavku za besedo »servisa« beseda »in« nadomesti z vejico, za besedilom »18 let,« pa doda besedilo »in storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe«.

24. člen

V 100.a členu se v prvem odstavku za besedo »odrasle« doda besedilo »ali pri plačilu storitve podpora v skupnosti za odrasle osebe«.

25. člen

V 100.b členu se v prvem odstavku za besedo »varstva« doda besedilo »ali storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe«, za besedo »varstvo« pa besedilo »ali storitev podpora v skupnosti za odrasle osebe«.

26. člen

V 101. členu se v prvem odstavku besedilo »4.a, 4.b, 5. in 6.« nadomesti z besedilom »4.a, 4.b, 5., 6., 8. in 9.«.

27. člen

V 108.b členu se četrti odstavek spremeni tako, da se glasi:

»Inštruktažno svetovanje se opravi na pobudo strokovnega organa izvajalca, na pobudo ustanovitelja ali na pobudo ministrstva, pristojnega za socialno varstvo.«.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

28. člen

Minister, pristojen za institucionalno varstvo, uskladi podzakonski akt iz spremenjenega 11. in izda podzakonske akte iz novih 16.i, 54.d, 54.e in 54.f člena tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

29. člen

Z začetkom izvajanja socialnovarstvene storitve podpora v skupnosti za odrasle osebe se sorazmerno zmanjšujejo zmogljivosti v institucionalnem varstvu pri izvajalcih podpore iz novega 54.c člena zakona, na način, da se na mesto uporabnika, ki je bil vključen v institucionalno varstvo pri teh izvajalcih, ko ta začne prejemati podporo v skupnosti za odrasle osebe, ne more namestiti novega uporabnika, razen če se ga namesti v stanovanjsko skupino ali bivalno enoto izvajalca podpore iz novega 54.c člena zakona.

Pri izvajalcih podpore iz novega 54.c člena zakona se od 1. septembra 2027 sorazmerno zmanjšujejo zmogljivosti v institucionalnem varstvu, tudi v primerih, ko uporabnik umre, na način, da se na mesto tega uporabnika ne more namestiti novega uporabnika, razen če se ga namesti v stanovanjsko skupino ali bivalno enoto izvajalca podpore iz novega 54.c člena zakona.

Ne glede na prvi odstavek tega člena podpora v skupnosti za odrasle osebe ne vpliva na obseg zmogljivosti varovanih oddelkov v socialnovarstvenih zavodih.

Minister, pristojen za institucionalno varstvo, vsakih pet let pripravi načrt postopnega povečanja števila uporabnikov storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe in sorazmernega zmanjševanja institucionalnih zmogljivosti pri izvajalcih podpore iz novega 54.c člena zakona.

Minister, pristojen za institucionalno varstvo, lahko z namenom izvajanja procesa deinstitutionalizacije posameznemu ali več izvajalcem institucionalnega varstva, katerih ustanovitelj je Republika Slovenija, z navodilom predpiše pripravo in izvedbo načrta preobrazbe zavoda.

30. člen

Do ustrezne ureditve v zakonu, ki ureja zdravstveno dejavnost, lahko zdravstveno nego in zdravstveno rehabilitacijo kot del osnovne zdravstvene dejavnosti za svoje uporabnike opravljajo tudi pravne osebe s statusom nevladne organizacije iz novega 54.c člena zakona, v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno dejavnost.

31. člen

Izvajalci institucionalnega varstva v drugi družini, ki so za upravičence iz prvega in drugega odstavka novega 16.b člena zakona pogodbo za izvajanje varstva v drugi družini v skladu s 30. členom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 82/23) sklenili z izvajalcem institucionalnega varstva pred 1. januarjem 2026, morajo najpozneje do 1. januarja 2027 skleniti pogodbo o izvajanju podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini z izvajalcem podpore v skupnosti za odrasle osebe.

Šteje se, da je upravičenec iz prvega in drugega odstavka novega 16.b člena zakona, ki je imel pred 28. julijem 2023 sklenjeno pogodbo za izvajanje institucionalnega varstva v drugi družini s centrom za socialno delo, ki je prenehala veljati na podlagi 30. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 82/23), vključen v podporo v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini z dnem uveljavitve tega zakona, če najpozneje do 1. januarja 2027 sklene pogodbo z izvajalcem podpore v skupnosti za odrasle osebe za izvajanje podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini.

32. člen

Novi 8. in 9. točka prvega odstavka 11. člena, spremenjeni prvi odstavek 16. člena, novi 16. a do 16.j člen, nova deveta alineja prvega odstavka 42. člena, spremenjeni prvi odstavek 43. člena, novi drugi odstavek 44. člena, novi drugi odstavek 45. člena, novi 54. c do 54.f člen, nova sedemnajsta alineja prvega odstavka 98. člena, spremenjena druga alineja prvega odstavka 99. člena, spremenjeni prvi odstavek 100. člena, spremenjeni prvi odstavek 100.a člena, spremenjeni prvi odstavek 100.b člena in spremenjeni prvi odstavek 101. člena zakona se začnejo uporabljati v roku šestih mesecev po uveljavitvi

tega zakona. Do takrat se uporabljajo prvi odstavek 11. člena, prvi odstavek 16. člena, 42. člen, prvi odstavek 43. člena, 45. člen, prvi odstavek 98. člena, druga alineja prvega odstavka 99. člena, prvi odstavek 100. člena, prvi odstavek 100.a člena, prvi odstavek 100.b člena in prvi odstavek 101. člena Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO, 196/21 – ZDOsk, 82/23, 84/23 – ZDOsk-1 in 24/25).

33. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Skladno z določbami Konvencije o pravicah invalidov (Uradni list RS-MP, št. 10/08), Priporočili Odbora ZN za pravice invalidov v zvezi s spoštovanjem Konvencije o pravicah invalidov in Priporočilom Zagovornika načela enakosti Vladi Republike Slovenije glede uresničevanja priporočil Odbora za pravice oseb z invalidnostmi v zvezi s Konvencijo o pravicah invalidov, uvajamo novi storitvi podpore v skupnosti za odrasle in mladoletne osebe, ki bo postopoma nadomestila oskrbo v institucijah.

Odbor ZN za pravice invalidov je namreč že leta 2018 izrazil zaskrbljenost glede velikega števila invalidov, ki še vedno prebivajo v zavodih, zaradi pomanjkanja jasno izražene politike ter zmožnosti in ukrepov na državni in občinski ravni in nezadostnega zagotavljanja storitev za njihovo samostojno življenje v skupnosti. Zagovornik načela enakosti v priporočilu ugotavlja, da se je stanje sicer nekoliko, ne pa bistveno, izboljšalo (ocena stanja upošteva razvoj dogodkov do 31. 5. 2023).

Z uvedbo podpore v skupnosti za odrasle osebe uvajamo storitev, ki bo invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju omogočala, da se preselijo iz institucij in da podporo, ki jo potrebujejo, dobijo v skupnosti.

Z uvedbo posebne storitve podpore mladoletni osebi pa se uvaja nova socialnovarstvena storitev, ki bo otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti s težkimi motnjami v duševnem razvoju, avtizmom ali kombinacijo različnih hujših oziroma hudih invalidnosti oziroma temu primerljivih resnih bolezenskih, telesnih ali duševnih stanj praviloma trajnejše narave, omogočala, da podporo, ki jo potrebujejo, dobijo izven institucionalnih oblik socialnega varstva.

K 2. členu

Iz možnih oblik izvajanja institucionalnega varstva, se besedilo »v drugi družini« spremeni, tako da se glasi: »v drugi družini z namenom izvajanja rejniške dejavnosti«. S tem člen določa, da varstvo v drugi družini z namenom izvajanja rejniške dejavnosti ostaja del institucionalnega varstva, kar določa tudi Resolucija o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba« (Uradni list RS, št. 15/18;

v nadaljnjem besedilu: ReDP18–28), ne pa tudi veljaven Zakon o socialnem varstvu. S tem se dodaja pravna podlaga tudi v Zakon o socialnem varstvu.

K 3. členu

16.a člen določa obseg storitve podpore v skupnosti za odrasle kot nove socialnovarstvene storitve, določene s predlagano novo 8. točko prvega odstavka 11. člena tega zakona. Podpora v skupnosti za odrasle osebe zajema nabor storitev, ki invalidom in odraslim osebam s težavami v duševnem zdravju omogočajo, da živijo v skupnosti izven institucije. Podpora v skupnosti za odrasle osebe zajema različne vrste pomoči, ki ljudem omogočajo, da živijo sami, s sostanovalci, sorodniki, ali v stanovanjskih skupinah. Ni jim treba živeti v posebnih zavodih ali institucijah, temveč vso pomoč, ki bi jo sicer dobili v zavodu, dobijo doma. To pomeni, da lahko ljudje živijo neodvisno življenje, da si sami izberejo tiste vrste podpore in pomoči, ki jo potrebujejo, in to podporo tudi sooblikujejo. Storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe bo zagotovljena v obsegu, prilagojenem individualnim potrebam upravičenca, z možnostmi obsega storitve, kot ga bo določal pravilnik, ki ureja standarde in normative socialnovarstvenih storitev. Glede na predlog, se storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe, lahko izvaja tudi v drugi družini. S tem predlogom institut druge družine izvzamemo iz institucionalnega varstva in ga bolj pravilno umestimo v podporo v skupnosti. Člen določa tudi, s katerimi storitvami se koriščenje podpore v skupnosti izključuje ali kombinira.

16.b člen določa, kdo so upravičenci do podpore v skupnosti za odrasle osebe, s čimer se vzpostavlja pravna podlaga za izvajanje storitev, namenjenih osebam z različnimi dolgotrajnimi težavami pri vključevanju v vsakdanje življenje. V prvi vrsti gre za odrasle osebe z duševnimi motnjami, motnjami v razvoju, avtizmom ali kombinacijo različnih invalidnosti. Člen tako podpira razvoj skupnostnih oblik pomoči kot alternativo institucionalnemu varstvu, s čimer se spodbuja večja samostojnost, dostojanstvo in vključenost upravičencev v okolje, v katerem živijo. Določeno je tudi, da podpore v skupnosti za odrasle niso upravičene osebe, ki jim je bil v kazenskem postopku v skladu s Kazenskim zakonikom izrečen varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu oziroma varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti, dokler se varnostni ukrep izvršuje. Enako velja tudi za vse odrasle osebe, ki so bile po področnih postopkih po Zakonu o duševnem zdravju sprejete na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice ali v obravnavo v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda, saj za te že pojmovno spričo njihovih stanj do ustreznega zaključka postopkov oziroma obravnave po prej omenjenem zakonu ni mogoče oziroma smiselno omogočiti koriščenje storitve podpore v skupnosti, saj zadevni postopki in obravnava terjajo poostren institucionalno nadzor, ki se že pomensko izključuje s cilji, ki jih zasleduje nova socialnovarstvena storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe.

16.c člen določa obseg storitve podpore mladoletni osebi kot nove socialnovarstvene storitve, določene s predlagano novo 9. točko prvega odstavka 11. člena tega zakona. Podpora mladoletni osebi zajema nabor storitev, ki otrokom do 18. leta starosti iz 16.č člena kot upravičencem, omogočajo, da živijo v njim domačem okolju in skupnosti s precej manjšim tveganjem institucionalizacije. Tovrstna podpora zajema različne vrste pomoči, ki upravičencem omogočajo, da še naprej živijo v osnovni družinski celici oziroma širše gledano v domačem okolju. S tem jim ni treba biti podvržen tveganju, da bodo zaradi posebnih izzivov, katerim so podvrženi v svojem vsakdanjem življenju, predvsem pa iz teh izzivov

izvirajočih potreb vsakdana, morali za svojo vsakdanjo oskrbo koristiti storitve različnih oblik institucionalnega varstva, temveč bodo vso pomoč, ki bi jo sicer dobili v zavodu ali kakšni drugi obliki institucionalnega varstva, še naprej dobili doma, tj. v domačem družinskem okolju, sicer ne zgolj iz rok domačih marveč temu dopolnilno tudi iz naslova storitev področnih izvajalcev podpore. To pomeni, da lahko ti otroci in mladostniki živijo precej bolj neodvisno življenje, da si sami oziroma preko staršev oziroma skrbnikov izberejo tiste vrste podpore in pomoči, ki jo potrebujejo, in to podporo lahko tudi sooblikujejo, vse naštetu prilagojeno njihovim individualnim in konkretnim okoliščinam. Podpora mladoletni osebi se bo izvajala v okviru celostne podpore družinam upravičencev, kar pa ne bo vključevalo vsakdanjih opravil predvsem gospodinjske narave, namenjenih celotni družini upravičenca. Podpora mladoletni osebi bo namreč vključevala celostno podporo (predvsem) pri osebni skrbi upravičencev, gospodinjskih opravilih, vključevanju v domače in skupnostno okolje, podporo pri morebitni preselitvi iz institucije (če se tam že nahajajo) v svoje domače okolje, podporo za dvig kakovosti življenja, pomoč pri jemanju zdravil in opravljanju drugih aktivnosti v zvezi z zdravjem upravičencev, za katere se ne zahteva posebnih znanj in podobno. Podrobneje bodo to predvsem podporne storitve pri skrbi za upravičenca (podpora pri izvrševanju starševskih odgovornosti, podpora pri oblačenju, slačenju, uporabi stranišča, osebna higiena, hranjenje, podpora pri gibanju itn.); podpora pri gospodinjskih opravilih, ki so vezana na izključne potrebe upravičenca; podpora upravičencu pri njegovem vključevanju v skupnostno, tj. domače okolje (spremstvo na dogodke, spremstvo v vrtec, šolo, spremstvo pri obiskovanju šolskih in obšolskih dejavnosti, spremstvo pri obiskih, učenju, igri itn.); podpora upravičencu pri jemanju zdravil in opravljanju drugih aktivnosti v zvezi z zdravjem upravičenca, ki jih sicer zanj opravljajo starši ali skrbniki, za katere se ne zahteva posebnih znanj; ter podporne aktivnosti upravičencem pri njihovi premestitvi iz institucionalnega varstva po 16. členu v domače okolje, če je to glede na njihove konkretne okoliščine seveda potrebno. Storitve podpore mladoletni osebi bo zagotovljena v obsegu, prilagojenem individualnim potrebam upravičenca, z možnostmi obsega storitve, kot ga bo določal pravilnik, ki ureja standarde in normative socialnovarstvenih storitev. Člen določa tudi, s katerimi storitvami se koriščenje podpore mladoletni osebi izključuje ali kombinira.

16.č člen določa, kdo so upravičenci do podpore mladoletni osebi, s čimer se vzpostavlja pravna podlaga za izvajanje storitev, namenjenih otrokom in mladostnikom do 18. leta starosti z različnimi dolgotrajnimi, predvsem pa kompleksnimi težavami pri vključevanju v vsakdanje življenje. Pri tem gre za otroke in mladostnike do 18. leta starosti z resnejšimi motnjami v duševnem razvoju ali z vsaj težko gibalno oviranostjo, avtizmom ali hkratnih kombinacijo različnih invalidnosti oziroma težkih ali težjih dolgotrajnih stanj različnih vrst, včasih tudi vzrokov, (recimo, hkratna prisotnost moten v duševnem razvoju, hudih motenj vedenja ali osebnosti, gibalne in senzorne oviranosti, poškodbe možganov itn.). Pri slednjem naj bi se po vzoru oziroma smiselnem upoštevanju bistvenih elementov, ki so narekovali ureditev Pravilnika o kriterijih za uveljavljanje pravic za otroke, ki potrebujejo posebno nego in varstvo (Uradni list RS, št. 89/14, 92/15, 18/17, 17/18, 3/19, 97/21, 74/24 in 37/25; 7. člen) v primeru pojava hkratnih tegob pri upravičencu štel, da ima ta podanih več motenj in bolezni v smislu predlagane ureditve zakona, če ima zadevni otrok oziroma mlajši mladostnik hkrati podanih več kot tri motnje ali diagnosticirane bolezni, ki vsaka po sebi sicer še ne predstavlja take stopnje motnje ali bolezni, na podlagi katere otrok oziroma mlajši mladostnik potrebuje posebno nego in varstvo, njihova kombinacija pa upravičenost do tega vseeno utemeljuje. Med upravičence do te nove storitve pa se umeščajo tudi

vsi tisti otroci oziroma mladoletniki do 18. leta starosti, ki imajo dolgotrajno hudo bolezen oziroma stanje, ki se nahaja na seznamu težkih, kroničnih bolezni in stanj po predpisih, ki urejajo starševsko varstvo in družinske prejemke, točneje 6. členu že omenjenega Pravilnika o kriterijih za uveljavljanje pravic za otroke, ki potrebujejo posebno nego in varstvo in pripadajoče Priloge 1. Člen tako podpira razvoj skupnostnih oblik pomoči otrokom in mlajšim mladostnikom kot alternativo institucionalnemu varstvu, s čimer se spodbuja večje dostojanstvo in vključenost upravičencev v okolje, v katerem živijo.

16.d člen določa, da je vključitev v mehanizem storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi seveda docela prostovoljna, podlaga zanjo pa je odločanje posebne komisije iz 16.e člena na podlagi vloge upravičenca, njegovega skrbnika oziroma staršev ali skrbnika upravičenca do teh storitev, ki se naslovi na posameznega izvajalca podpore bodisi v skupnosti bodisi mladoletni osebi. Postopek se začne z oddajo vloge pri izvajalcu storitve podpore, kar omogoča neposredno in preprosto uveljavljanje storitve. Vlogo nato obravnava komisija pri izvajalcu, kar zagotavlja ustreznost vključitve v storitev. Na ta način se spoštuje avtonomija posameznika in zagotavlja strokovna podpora pri odločanju o vključitvi.

16.e člen določa sestavo in delovanje komisije, ki pri posameznem izvajalcu storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe ali podpore mladoletni osebi oziroma pristojnem ministrstvu odloča o vključitvi ali prenehanju izvajanja te storitve. Komisijo imenuje izvajalec storitev podpore sam. Najmanj tričlansko komisijo tako sestavljajo strokovni delavci s področja socialnega varstva, vodje programov ter po potrebi tudi zdravstveni delavci, če izvajalec vključuje tudi zdravstveno dejavnost. Takšna sestava komisije zagotavlja strokovno, celostno in usklajeno obravnavo vlog. Komisija na podlagi vsebine in prilog vloge preveri, ali oseba izpolnjuje pogoje za vključitev in na tej podlagi v primeru izpolnjevanja pogojev določi tudi ustrezno vrsto podpore glede na prosilčevo zdravstveno, socialno in življenjsko situacijo. Če oseba pogoje izpolnjuje vse potrebne pogoje, komisija uvrsti na osebo seznam čakajočih, pri čemer imajo pravico do prednostne uvrstitve na ta seznam v primeru podpore mladoletni osebi vsi upravičenci, ki imajo najtežje motnje v duševnem ali telesnem razvoju oziroma najhujše oblike hudih bolezni, kot so to opredeljene v 16.č členu in pripadajočih področnih predpisih, vlagatelja pa se o tem pisno obvesti najpozneje v dveh mesecih od prejema popolne vloge. Če komisija ugotovi, da prosilec ni upravičen do storitve, vlogo z odločbo zavrne. Zoper odločbo je dopustna pritožba, o kateri odloča pristojno ministrstvo po pravilih upravnega postopka, pri čemer pritožba ne zadrži izvršitve odločbe. Izvajalec podpore v skupnosti oziroma mladoletni osebi mora upravičencu, njegovemu zakonitemu zastopniku ali skrbniku na njegovo zahtevo sporočiti, na katerem mestu na seznamu čakajočih za sprejem je pripadajoča vloga za namestitev oziroma kdaj je pričakovati njegovo vključitev v storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi. Člen s tem vzpostavlja jasen, pregleden in strokovno voden postopek vključevanja v storitve podpore v skupnosti oziroma podpore mladoletni osebi ter varovalke za pravno varstvo upravičencev do te podpore.

16.f člen določa, da izvajalec podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi skupaj z upravičencem, njegovim zakonitim zastopnikom ali skrbnikom sklene pisni dogovor o izvajanju storitve. Člen določa vsebino dogovora. V primeru, da upravičenec oziroma njegov zakoniti zastopnik oziroma skrbnik z izvajalcem ne podpiše dogovora, se šteje, da je vloga umaknjena in se postopek s odločbo komisije ustavi. Če z upravičencem oziroma njegovim zakonitim zastopnikom ali skrbnikom ni

mogoče skleniti dogovora o trajanju, vrsti in načinu zagotavljanja storitve, izvajalec podpore o tem dejstvu obvesti komisijo, ki o vključitvi oziroma prenehanju izvajanja storitve za upravičenca odloči v skladu z zakonom, ki ureja splošni upravni postopek, če posamezna vprašanja postopka s tem zakonom niso urejena drugače. Zoper odločbo je dopustna pritožba, o kateri odloča pristojno ministrstvo po pravilih upravnega postopka, pri čemer pritožba ne zadrži izvršitve odločbe. Dogovor se lahko na predlog upravičenca, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika kadar koli sporazumno razveže. Storitve podpore v skupnosti v drugi družini pa se izvaja na podlagi pogodbe, ki jo v skladu s 65. členom ZSV skleneta izvajalec podpore v skupnosti iz javne mreže in oseba, ki izvaja storitev. Šteje se, da ima v tem primeru uporabnik podpore v skupnosti za odrasle osebe v drugi družini status uporabnika storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe, ki sklepa pogodbo s tretjo osebo.

16.g člen določa, da storitev podpore traja toliko časa, kot je to opredeljeno v odločbi komisije iz tretjega odstavka 16.e člena, vendar v primeru podpore mladoletni osebi največ do upravičenčevega dopolnjenega 18. leta starosti oziroma v primeru tako podpore v skupnosti za odrasle osebe kot tudi podpore mladoletni osebi vse dokler velja dogovor iz 16.f člena oziroma dokler je upravičenec pripravljen storitev sprejemati, vse našteto glede na konkretne okoliščine in izkazane potrebe upravičenca. Trajanje storitve je pri tem glede na te okoliščine in potrebe trajno, začasno ali občasno (periodično), pri čemer začasno ne sme trajati več kot tri mesece, občasno pa se izvaja krajši čas in se periodično ponavlja. S tem člen omogoča prilagodljivost glede na potrebe upravičencev in hkrati določa jasne okvirje za trajanje storitve, saj je možno pridobiti tudi začasno in občasno podporo, ki je omejena na krajše časovno obdobje, glede na izkazane potrebe posameznega upravičenca.

16.h člen določa pogoje in postopek za prenehanje izvajanja storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi. Storitve lahko preneha na pobudo oziroma predlog upravičenca, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika oziroma po uradni dolžnosti, tj. na podlagi odločbe komisije iz drugega odstavka 16.d člena, če nastopijo razlogi, ki so opredeljeni v tretjem odstavku 16.h člena. Prenehanje izvajanja storitve se tako doseže na podlagi sporazumne razveze dogovora iz 16.f člena, o čemer se obvesti komisijo iz drugega odstavka 16.d člena. Komisija po uradni dolžnosti odloči, da storitev podpore preneha tudi v primerih, če na strani upravičenca prenehajo razlogi za vključitev, če ta v primeru storitev podpore mladoletni osebi dopolni 18 let, zaradi hujših kršitev pravil izvajanja storitve (praviloma) na strani upravičenca ali če ta umre. O uvedbi postopka za prenehanje izvajanja storitve podpora zoper upravičenca se obvesti upravičenca, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika in pristojni center za socialno delo. Če je komisija s strani izvajalca obveščena o hujših kršitvah pravil izvajanja storitve podpore in obveznosti upravičenca, zapisanih v dogovoru iz 16.f člena, je dolžna pred izdajo prekinitvijo dogovora o prenehanju upravičenca, njegovega zakonitega zastopnika ali skrbnika najprej pisno opozoriti in ga pozvati, da se (predvsem) upravičenec ugotovljenih kršitev v nadaljevanju vzdrži. Če se s kršitvami ne preneha, komisija razveže dogovor o prenehanju izvajanja storitve, o čemer se obvesti tudi pristojni center za socialno delo. Člen s tem zagotavlja ravnotežje med pravico izvajalca do varovanja reda in pravil ter pravico upravičenca do varne in neprekinjene oskrbe, ob upoštevanju strokovne presoje in pravne zaščite. V primeru smrti uporabnika je izvajalec storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe dolžan o tem obvestiti njegove bližnje in zavezance za plačilo. Člen s tem zagotavlja ravnotežje med pravico izvajalca do varovanja reda in pravil ter pravico uporabnika do varne in neprekinjene oskrbe, ob upoštevanju strokovne presoje in pravne zaščite.

16.i člen določa, da minister, pristojen za institucionalno varstvo s podzakonskimi akti, podrobnejše predpiše vsebino vloge za pridobitev storitev podpore mladoletni osebi, obvezno vsebino dogovora iz 16.f člena, pravila izvajanja storitev podpore, pravice in obveznosti v zvezi z izvajanjem storitev ter postopek prenehanja storitve kot tudi pravila za delovanje komisije iz drugega odstavka 16.d člena.

16.j člen končno določa še temeljna pravila glede varovanja zasebnosti upravičencev pri izvajanju storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi. V ospredju je dolžnost vseh strokovnih delavcev, sodelavcev in drugih oseb, ki pri svojem delu prihajajo v stik z osebnimi podatki upravičencev, da ravnajo spoštljivo, varujejo dostojanstvo posameznika in zagotavljajo zaupnost podatkov. Poudarjena je posebna dolžnost varovanja poklicne skrivnosti glede informacij o materialnih in socialnih stiskah upravičenca in njegovega domačega okolja ter okoliščinah, ki do teh stanj vodijo. Te informacije se ne smejo posredovati drugim osebam ali objavljati na način, ki bi omogočal identifikacijo posameznika. Izjema je le v primeru, ko razkritje izrecno dovoli zakoniti zastopnik ali skrbnik prizadete osebe, ki je otrok oziroma mladoletna oseba do 18 let ali, v določenih primerih, prizadeti upravičenec do podpore sam ali druga prizadeta oseba oziroma sodišče. Člen vzpostavlja visoko raven varstva osebnih podatkov ter spoštovanja osebne integritete upravičencev, kar je ključno za zaupanje v izvajalce storitev in etično delovanje strokovnih delavcev

K 4. členu

Spreminja se zgolj terminologija, in sicer namesto »odraslo telesno in duševno prizadeto osebo« se uporabi »oseba z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju«. Terminologija se uporablja tudi v drugih delih ZSV.

K 5. členu

Predlaga se izbris omejitve izvajanja eksperimentalnih socialnovarstvenih programov na največ tri leta, saj ne omogoča prilagajanja stanju na terenu.

Z namenom učinkovitejšega izvajanja socialnovarstvenih programov in možnosti večjega prilagajanja potrebam uporabnikov se predlaga, da se tehnični pogoji in ustrezen delež finančnih virov, izbršeta kot pogoj za izvajalce socialnovarstvenih programov. Omenjena pogoja se bosta obravnavala v okviru drugih pogojev. Predlagana sprememba sledi ciljem Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022-2030 v smeri postopnega prehoda javnih socialnovarstvenih programov v mrežo javne službe.

K 6. členu

Z namenom zagotavljanja strokovnosti razvojnih socialnovarstvenih programov, transparentnosti postopka izdaje mnenj in njihove strokovne kakovosti, se predlaga, da se za izdajo mnenja o strokovnosti socialnovarstvenega programa veže na soglasje ministra, pristojnega za socialne zadeve, ter se tako zagotovi tudi objektivno presojo in enakost obravnave razvojnih socialnovarstvenih programov.

K 7. členu

Z dopolnitvijo člena določamo, da sta tako podpora v skupnosti za odrasle osebe kot tudi podpora mladoletni osebi storitvi, ki spadata v okvir javne službe.

K 8. členu

S predlagano spremembo se določa, da država zagotavlja mrežo javne službe tudi za storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe kot tudi za storitev podpore mladoletni osebi.

K 9. členu

Člen določa, da lahko koncesijo za opravljanje javne službe iz prvega odstavka 43. člena tega zakona podeli ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo. Do sedaj je v členu kot koncedent za opravljanje javne službe iz prvega odstavka 43. člena tega zakona določeno samo ministrstvo, pristojno za socialno varstvo,⁸ kar ni ustrezno, saj je glede na sam delokrog in pristojnosti Vlade precej bolj ustrezno, da je koncedent za pomoč družini na domu, institucionalno varstvo, vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, podporo v skupnosti ter podporo mladoletni osebi izven institucionalnega varstva opredeljeno ministrstvo, pristojno za področje institucionalnega varstva.⁹

K 10. členu

Člen določa, da lahko tudi ministrstvo pristojno za institucionalno varstvo v skladu z nacionalnim programom socialnega varstva s koncesijskim aktom določi vrsto in obseg storitev, za katere se objavi javni razpis za podelitev koncesije, in da mora biti v koncesijskem aktu za posamezno vrsto storitev, ki je predmet koncesije, določeno krajevno območje izvajanja storitev in število ali obseg koncesij, ki se bo na posameznem javnem razpisu podelil za določeno krajevno območje izvajanja posamezne vrste storitev v okviru opravljanja javne službe storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe in podpora mladoletni.

K 11. členu

Spreminja se terminologija, in sicer namesto »za odrasle duševno in telesno prizadete osebe« se uporabi »osebe z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju«. Terminologija se uporablja tudi v drugih delih ZSV. V člen se doda tudi osebe s težavami v duševnem zdravju, saj so v posebnih socialnovarstvenih zavodih, skladno s Pravilnikom o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev pomoč družini na domu, socialni servis, institucionalno varstvo in vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, tudi osebe s težavami v duševnem zdravju.

⁸ Sedaj je glede na 28. člen ZDU-1 to Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

⁹ Sedaj glede na 38.c člen ZDU-1 Ministrstvo za solidarno prihodnost.

K 12. členu

Spreminja se zgolj terminologija, in sicer namesto »duševno in telesno prizadete odrasle osebe« se uporabi »osebe z motnjo ali več motnjami v duševnem in telesnem razvoju«. Terminologija se uporablja tudi v drugih delih ZSV.

K 13. členu

S predlaganim 54.c členom se opredeljuje izvajalce storitve podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi in določa obveznost za pridobitev soglasja za posebne socialnovarstvene zavode, varstveno delovne centre in zavode za usposabljanje oziroma koncesije za nevladne organizacije za izvajanje storitve teh podpor. Pogoji za izvajanje storitve so enaki ne glede na to, ali jo izvaja javni zavod ali nevladna organizacija oziroma izvajalci osebne asistencije. Določa se tudi zakonska obveznost, da Inštitut RS za socialno varstvo (IRSSV) vodi venomer ažurna ločena registra vseh izvajalcev storitev podpore v skupnosti oziroma podpore mladoletni osebi izven institucionalnega varstva. Za potrebe razvoja in izvajanja storitev podpore v skupnosti kot tudi podpore mladoletni osebi IRSSV, vodi ločena registra izvajalcev podpore v skupnosti in register izvajalcev podpore mladoletni osebi, ki vsebujeta zaporedno številko vpisa izvajalca, naziv in sedež izvajalca podpore, osebno ime odgovorne osebe in pravni status izvajalca, datum začetka izvajanja storitve podpore, kontaktne podatke izvajalca kot tudi datum morebitnega izbrisa in številko ter datum odločbe o izbrisu iz registra izvajalcev. Podatki, vpisani v registra iz drugega odstavka tega člena, so javni. Seznama izvajalcev podpore s podatki iz teh registrov se v svoji venomer ažurirani obliki objavi na spletni strani ministrstva in IRSSV, kar je bistvenega pomena za pravno varnost v obravnavanem okviru.

54.č člen določa, da lahko izvajalec, ki želi opravljati storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi, izvaja to dejavnost, če izpolnjuje določene pogoje. Med temi pogoji so kadrovski in tehnični pogoji ter standardi in pogoj, da izvajalcu ni bilo s pravnomočno sodbo ali dokončno odločbo prepovedano opravljanje socialnovarstvene dejavnosti. Kadrovski in tehnični pogoji določajo, da mora izvajalec izpolnjevati vse zahtevane kadrovske in tehnične standarde, ki so tako določeni za opravljanje podpore v skupnosti. To zagotavlja, da ima izvajalec ustrezno usposobljeno osebje in ustrezno opremo za kakovostno izvajanje storitev. Pogoj, da izvajalcu ni bilo s pravnomočno sodbo ali dokončno odločbo upravnega organa prepovedano opravljanje socialne dejavnosti, pomeni, da mora biti pravno brez ovir za izvajanje socialnih storitev, ki zagotavljajo varnost, da storitve izvaja organizacija, ki ni pravno kaznovana v zvezi z opravljanjem takšnih dejavnosti. Določba zagotavlja, da storitev podpora v skupnosti izvajajo le tisti subjekti, ki so ustrezno usposobljeni in pravno zmožni opravljati te dejavnosti, s čimer se zagotavljata kakovost in varnost izvajanja storitev.

54.d člen določa pogoje, ki jih mora ponudnik izpolnjevati za pridobitev soglasja ali koncesije za opravljanje storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi.

Prvi odstavek navaja, da mora ponudnik, poleg pogojev iz 54. c člena, dokazati, da ima ustrezne finančne vire in poslovno stabilnost za izvajanje storitve (finančna in poslovna sposobnost), da ima pripravljen in dokumentiran načrt, ki opisuje način izvajanja storitve (podroben program za upravljanje

podpore v skupnosti oziroma podpore mladoletni osebi), in da mu v zadnjih petih letih ni bila odvzeta koncesija ali odpovedana koncesijska pogodba, kar zagotavlja, da je bil v preteklosti zakonit in zanesljiv izvajalec. Prav tako mora izkazati, da zoper njega ni začel stečajni postopek ali postopek prisilne poravnave, ter da ni v postopku prenehanja, ali likvidacije, kar zagotavlja, da ni v finančnih težavah, ki bi lahko vplivale na izvajanje storitve.

Drugi odstavek pojasnjuje, da ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, brezplačno pridobi podatke o tem, ali ponudnik izvršuje pogoj iz 5. točke, to je, da ni v postopku stečaja, prenehanja, poravnave ali likvidacije, iz uradnih dokazil, ki jih vodi Finančna uprava Republike Slovenije

Tretji odstavek določa merila za izbor koncesionarjev oz. ponudnikov za pridobitev soglasja, ki vključujejo: strokovno usposobljenost, načrt dela, ki mora biti skladen s strokovnimi smernicami za zagotavljanje podpore invalidom in osebam s težavami v duševnem zdravju v skupnosti, kar zagotavlja ustreznost in strokovnost storitev.

Četrti odstavek določa, da podrobnejše pogoje, merila in postopek za pridobitev soglasja ali koncesije določi minister, pristojen za institucionalno varstvo, s čimer se zagotovi, da so postopki jasni, usklajeni in v skladu z zakonodajo.

54.e člen opredeli, da postopek ugotavljanja upravičenosti do storitve, pripravo in sklenitev dogovora iz 16.f člena o izvajanju storitve, organiziranje ključnih oseb in organizacij iz okolja uporabnika in izvedbo uvodnih srečanj med izvajalcem, uporabnikom in njegovimi ključnimi osebami, vodi strokovni delavec iz 69. člena tega zakona. Ključne osebe so osebe, ki jih uporabnik določi v že omenjenem dogovoru in so del njegove socialne mreže, to so lahko na primer njegovi svojci in prijatelji ali drugi člani skupnosti, ki so za uporabnika v življenju pomembni (na primer sosedi, frizerka, duhovnik ipd.).

Člen določa tudi, da zdravstvene storitve opravljajo osebe, ki so v skladu s predpisi s področja zdravstvene dejavnosti kompetentne za opravljanje storitev zdravstvenega varstva, administrativne, finančno-računovodske, poslovodne storitve pa opravljajo osebe, ki so v skladu s predpisi z delovnega področja usposobljene za opravljanje dejavnosti

Tretji odstavek poudarja, da zaposleni, ki izvajajo podporo v skupnosti za odrasle osebe oziroma podporo mladoletni osebi, opravijo ustrezno usposabljanje, ki ga zagotovi izvajalec. Nadalje člen določa, da se za zaposlene uporabljajo določbe kolektivnih pogodb, zlasti tiste, ki urejajo dejavnost zdravstva in socialnega varstva, ter druge predpise glede sistemov plač v javnem sektorju. Določeno je tudi, da podrobnejše kadrovske normative in standarde določi minister, pristojen za institucionalno varstvo s podzakonskim aktom, pri čemer mora pred tem pridobiti posvetovalno mnenje reprezentativnih sindikatov, vendar ni vezan na njihovo mnenje. Minister prav tako s podzakonskim aktom določi tudi podrobnosti glede programa usposabljanja zaposlenih.

54.f člen določa tehnične pogoje za izvajanje podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi. Prvi odstavek poudarja, da mora izvajalec zagotoviti ustrezen delovni prostor za zaposlene, ki izvajajo podporo v skupnosti. Ta prostor je lahko tudi večnamenski, če zaposlenim omogoča organizacijo individualnih pogovorov z vlagatelji, upravičenci, uporabniki in izvajalci storitev ter upravljanje drugih upravno-administrativnih nalog. Drugi odstavek določa, da mora izvajalec

zagotoviti zaposlenim možnost, da se v času, ko je potrebna storitev, lahko prispejo do kraja uporabnika oz. tja, kjer se storitev izvaja. Zagotavljanje dostopnosti in mobilnosti zaposlenih je ključno za kakovostno in pravočasno izvajanje podpore. Tretji odstavek pa določa, da tehnične in organizacijske podrobnosti glede prostorov in logistike določi minister, pristojen za institucionalno varstvo, s podzakonskim aktom.

K 14. členu

S predlaganim členom se črta zakonska določba, ker se vsebina, ki jo je opredeljevala, s predlogom spremembe 17. člena te novele, prenaša v spremenjen 77. člen zakona. S tem se zagotavlja enotno urejanje pogojev izvajanja vseh javnih pooblastil, ki so s tem zakonom podeljena Socialni zbornici Slovenije.

K 15. členu

Pravna podlaga za napredovanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev na področju socialnega varstva se s predlagano spremembo dopolnjuje z opredelitvijo, da gre za strokovne delavce in strokovne sodelavce, ki so zaposleni pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev, socialnovarstvenih programov, ukrepov po zakonu in storitev dolgotrajne oskrbe. Namen je namreč napredovati tiste strokovne delavce in strokovne sodelavce, ki izvajajo socialnovarstvene storitve, socialnovarstvene programe, ukrepe po tem zakonu in storitve dolgotrajne oskrbe po Zakonu o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 84/23, 112/24 in 44/25). Trenutno z zakonom ni določeno in jasno opredeljeno, kdo napreduje v strokovni naziv, zato se v praksi srečujemo s primeri, ko skladno s sodbami sodišč napredujejo v naziv tudi kandidati, ki niso zaposleni pri izvajalcih socialnovarstvenih storitev, izpolnjujejo pa pogoje za poklic strokovni delavec oziroma strokovni sodelavec. S tem se zagotavlja pravna varnost in odpravlja dvom o upravičenosti do napredovanja v strokovni naziv.

Osnovni pogoji za napredovanje v posamezen naziv se določijo z zakonom, podrobneje pa se opredelijo in določijo v podzakonskem aktu.

K 16. členu

Vzpostavlja se pravna podlaga za podaljšanje enoletnega roka za izpolnitev obveznosti iz štipendijskega razmerja, zaradi izjemnih okoliščin, kar z dosedanjimi predpisi ni bilo urejeno. Od začetka izvajanja zakonskih določb so se pojavila konkretna vprašanja in primeri, za katere je bilo ugotovljeno, da do njih prihaja zaradi pomanjkljive pravne podlage in jih je treba ustrezno urediti, da se zasleduje korist štipendistov. Pojavila so se namreč konkretna vprašanja in primeri, ko je npr. kandidatkin izpolnitev obveznosti – pravočasna zaposlitev vprašljiva zaradi kandidatkin nosečnosti. Predlog dopolnitve se ureja po vzoru 75.f člena tega zakona.

Določba se dopolnjuje z natančno opredelitvijo pojmov (izjemnih okoliščin), zaradi predvidljivosti in pravne varnosti in z načinom uveljavljanja podaljšanja roka.

K 17. členu

Vzpostavlja se pravna podlaga za primer izjemnih okoliščin v času mirovanja štipendije (pravna podlaga za ureditev izjem v primeru absolventskega staža) s sklicem na 75.f člen zakona oziroma s spremembo 2. in 5. točke tretjega odstavka 75.f člena ZSV zaradi uskladitve s predlogom sprememb 75.d člena, ki se predlaga s to spremembo zakona.

K 18. členu

Vzpostavlja se pravna podlaga, da bo nosilec javnih pooblastil (Socialna zbornica Slovenije) s splošnimi akti določil podrobnejšo vsebino posameznih javnih pooblastil, ki so navedena v drugem odstavku 77. člena tega zakona, v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo in ministrom, pristojnim za institucionalno varstvo, pomoč družini na domu, vodenje in varstvo ter zaposlitve pod posebnimi pogoji.

Doslej je imel navedeni nosilec javnih pooblastil pravno podlago le za sprejem splošnih aktov, ki so se nanašali na četrto in peto alinejo drugega odstavka 77. člena tega zakona, skladno z 71. členom zakona v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo

Prav tako se vzpostavlja pravna podlaga za podelitev licenc supervizorjev na področju socialnega varstva, kajti zdaj podeljevanja licenc nima določene podlage v okviru javnih pooblastil zbornice. Navedeno mora biti urejeno v zakonu.

Zaradi strokovne pomembnosti postopka verifikacije socialnovarstvenih programov, zniževanja administrativnih obremenitev in stroškov za izvajalce socialnovarstvenih programov se vzpostavlja novo javno pooblastilo, ki je bilo do zdaj opredeljeno pod »drugimi nalogami« Socialne zbornice Slovenije – v sedanjem četrtem odstavku 77. člena zakona.

K 19. členu

S spremembo 79. č člena se vzpostavlja pravna podlaga za širitev nabora izvajalcev, ki so lahko izbrani za neposredno potrditev operacije (NPO U). Poleg že opredeljenih izvajalcev se tako ureja še pravna podlaga za nosilce javnih pooblastil in drugih javnih zavodov, ustanovljenih na podlagi tega zakona.

K 20. členu

Predlagana sprememba določa, da se storitev podpora mladoletni osebi financira, podobno kot je zdaj urejeno financiranje institucionalnega varstva za otroke in mladostnike z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju iz tretjega odstavka 16. člena tega zakona, iz proračuna Republike Slovenije.

K 21. členu

S predlagano spremembo se omogoča hitrejša prilagoditev razmeram na terenu. Socialnovarstveni programi se namreč sofinancirajo na podlagi javnih razpisov. Dosedanja pravna podlaga določa izvedbo le enega javnega razpisa letno, s predlagano spremembo pa se omogoča, po potrebi, tudi izvedba več javnih razpisov letno (vendar najmanj en, s čimer se ohranja dosedanji normativ) in s tem, kot pojasnjeno, hitrejšo prilagoditev razmeram na terenu (npr. zahteva po povečanem številu socialnovarstvenih programov na določenem vsebinskem področju v primeru spremenjenih razmer).

Razvojni socialnovarstveni programi v postopek verifikacije lahko vstopijo šele po zaključenih treh letih izvajanja programa, v četrtem letu se izvede postopek pridobitve verifikacijske listine, zato se predlaga, da se lahko sklep o izboru razvojnega socialnovarstvenega programa izda za največ štiri leta tj. za obdobje, v katerem program pridobi verifikacijo.

Skladno s četrtem odstavkom 98.b člena, ki določa, da se sklep o izboru javnega socialnovarstvenega programa lahko izda za največ deset let, se predlaga tudi sprememba sklenitve pogodbe za obdobje največ deset let, z namenom poenostavitve postopkov in znižanja administrativnih ovir.

K 22. členu

Predlagana sprememba določa, da se storitev podpore v skupnosti, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila, financira iz proračuna občine.

K 23. členu

S spremembo člena se uredi obveznost plačila storitve podpore v skupnosti na način, kot je urejeno plačilo institucionalnega varstva za odrasle. Pri tem sledimo že ustaljenemu načinu plačila, ki velja tudi za plačilo institucionalnega varstva ali pomoči na domu. Oseba lahko na centru za socialno delo vloži vlogo za uveljavljanje pravice do oprostitve plačila socialnovarstvenih storitev. Center za socialno delo izda odločbo o oprostitvi plačila socialnovarstvenih storitev, v kateri je določen del, ki ga mora za plačilo storitve prispevati uporabnik in drugi zavezanci oz. občina.

K 24. členu

S predlagano spremembo se doda možnost, da občina določi dodatne oprostitve pri plačilu storitve podpore v skupnosti na način, kot je to urejeno za institucionalno varstvo odraslih.

K 25. členu

S predlagano spremembo se določi, da se uporabniku storitve podpore v skupnosti, ki uveljavlja oprostitve plačila storitve podpore v skupnosti, z odločbo prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist občine, ki zanj financira storitev, na način, kot je to urejeno na področju institucionalnega varstva odraslih.

K 26. členu

S predlagano spremembo se podrobneje določi, da minister, pristojen za institucionalno varstvo, predpiše metodologijo za oblikovanje cen tako za storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe kot tudi za storitev podpore mladoletni.

K 27. členu

Trenutna pravna podlaga določa, da se inštruktažno svetovanja opravi na pobudo strokovnega organa izvajalca ali na pobudo ustanovitelja. Inštruktažno svetovanje se zagotavlja izvajalcem dejavnosti socialnega varstva in tudi izvajalcem socialnovarstvenih programov, ki so pravne osebe zasebnega prava, njihov ustanovitelj tako ni ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, kar posledično pomeni, da ne more podati pobude za opravljanje inštruktažnega svetovanja. Glede na navedeno se zato predlaga dopolnitev pravne podlage z namenom, da lahko pobudo za izvedbo inštruktažnega svetovanja pri izvajalcu socialnovarstvenega programa poda tudi ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, ki zagotavlja sofinanciranje in izvaja nadzor nad sofinanciranimi socialnovarstvenimi programi.

K 28. členu

Prehodna določba določa rok, v katerem minister, pristojen za institucionalno varstvo, izda podzakonske akte za izvajanje podpore v skupnosti za odrasle osebe in podpore mladoletni osebi, in sicer v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

K 29. členu

V skladu s Konvencijo o pravicah invalidov (Uradni list RS-MP, št. 10/08), opozorili Odbora za pravice invalidov (CRPD/C/SVN/CO/1) in Priporočilom Zagovornika načela enakosti Vladi Republike Slovenije glede uresničevanja priporočil Odbora za pravice oseb z invalidnostmi v zvezi s Konvencijo o pravicah invalidov (Št.: 0070-11/2023/1, z dne 15. 6. 2023), se postopno zmanjšuje oskrba v velikih institucijah, ki se nadomešča s storitvijo izvajanja podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma podpore mladoletni osebi. S postopnim in sorazmernim manjšanjem kapacitet v institucijah oz. večanjem kapacitet podpore v skupnosti za odrasle osebe bo vzpostavljen tudi bolj stabilen finančni prehod v skupnostno podporo, saj se z novo ureditvijo ne ustvarja dodatno finančno breme za državo in občine, ampak le preusmerja obstoječa sredstva, namenjena storitvam v institucijah, v skupnost, s čimer bo zagotovljena tudi bolj smotrna poraba teh sredstev. Člen določa, da tak načrt postopnega večanja kapacitet v podpori v skupnosti za odrasle osebe in podpori mladoletni osebi oz. manjšanja kapacitet v posebnih socialnovarstvenih zavodih, varstveno delovnih centrih in centrih za usposabljanje, delo in varstvo, predpiše minister, pristojen za institucionalno varstvo.

Kapacitete v institucionalnem varstvu se s tem ne ukinjajo, zmanjša se le velikost enot. S tem se večja kakovost bivanja uporabnikov v institucijah, saj se večje institucije postopoma nadomeščajo z manjšimi, kjer živi skupaj največ 24 ljudi.

Tretji odstavek določa, da storitev podpore v skupnosti ne vpliva na obseg kapacitet varovanih oddelkov v socialnovarstvenih zavodih, kar pomeni, da se le-te ne bodo zmanjševale.

Člen prav tako določa, da lahko minister, pristojen za institucionalno varstvo, izvajalcem institucionalnega varstva za invalide in osebe s težavami v duševnem zdravju (posebni socialnovarstveni zavodi, centri za usposabljanje, delo in varstvo in varstveno delovni centri), naroči pripravo in izvedbo načrta preobrazbe zavoda. S tem se zagotavlja načrten in postopen prehod iz večjih v manjše enote in prehod v skupnost, kar je nujno za učinkovito, varno in celostno vodenje in spremljanje procesa prehoda v skupnost.

K 30. členu

Člen določa, da lahko pravne osebe s statusom nevladne organizacije, ki so izvajalci podpore v skupnosti, za svoje uporabnike izvajajo zdravstveno nego in zdravstveno rehabilitacijo kot del osnovne zdravstvene dejavnosti, skladno z zakonom, ki ureja zdravstveno dejavnost.

K 31. členu

Člen določa, da morajo trenutni izvajalci institucionalnega varstva v drugi družini, ki izvajajo storitev za upravičence, določene v prvem in drugem odstavku 16.b člena, najkasneje do 1. 1. 2027 skleniti novo pogodbo o izvajanju podpore v skupnosti v drugi družini z izvajalcem podpore v skupnosti.

Drugi odstavek določa, da se šteje, da so upravičenci iz prvega in drugega odstavka 16.b člena, ki so bili pred spremembo ZSV-J (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu, Uradnem listu št. 82/2023 z dne 28. 7. 2023) vključeni v institucionalno varstvo v drugi družini na podlagi pogodbe sklenjene s centrom za socialno delo, pa jim je zaradi spremembe ZSV-J, ki v 30. členu določa, da »pogodbe, ki so jih izvajalci institucionalnega varstva v drugi družini sklenili s centrom za socialno delo, prenehajo veljati z dnem sklenitve nove pogodbe ali najpozneje v enem letu od uveljavitve tega zakona (to je 29. 7. 2024)« vključeni v storitev podpore v drugi družini z dnem, ko zakon stopi v veljavo, če najkasneje do 1. januarja 2027 sklenejo pogodbo za izvajanje podpore v drugi družini z izvajalcem podpore v skupnosti.

K 32. členu

Določa se začetek uporabe določb zakona, ki so vezane na storitev podpore v skupnosti za odrasle osebe oziroma storitev podpore mladoletni osebi.

K 33. členu

Določa se začetek veljavnosti zakona.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

11. člen

Storitve, namenjene odpravljanju socialnih stisk in težav so:

1. prva socialna pomoč,
2. osebna pomoč,
3. podpora žrtvam kaznivih dejanj,
4. pomoč družini za dom,
 - 4.a pomoč družini na domu,
 - 4.b socialni servis,
5. institucionalno varstvo,
6. vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji,
7. pomoč delavcem v podjetjih, zavodih ter pri drugih delodajalcih.

Storitve iz 1. do 4. točke prejšnjega odstavka se izvajajo po normativih in standardih, ki jih predpiše minister, pristojen za socialno varstvo, storitve iz 4.a, 4.b, 5. in 6. točke prejšnjega odstavka pa se izvajajo po normativih in standardih, ki jih predpiše minister, pristojen za institucionalno varstvo.

16. člen

Institucionalno varstvo po tem zakonu obsega vse oblike pomoči v zavodu, v drugi družini ali drugi organizirani obliki, s katerimi se upravičencem nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo.

Institucionalno varstvo otrok in mladostnikov, prikrajšanih za normalno družinsko življenje po tem zakonu obsega poleg storitev iz prejšnjega odstavka že vzgojo in pripravo za življenje.

Institucionalno varstvo otrok, mladostnikov in odraslih oseb do 26. leta starosti z zmerno, težjo ali težko motnjo v duševnem razvoju, ki so usmerjene v program vzgoje in izobraževanja po posebnem zakonu,

obsega poleg storitev iz prvega odstavka tega člena še usposabljanje po posebnem zakonu, oskrbo in vodenje.

17. člen

Vodenje in varstvo po tem zakonu obsegata organizirano celovito skrb za odraslo telesno in duševno prizadeto osebo, razvijanje individualnosti in harmoničnega vključevanja v skupnost in okolje.

Zaposlitev pod posebnimi pogoji po tem zakonu obsega take oblike dela, ki omogočajo prizadetim ohranjanje pridobljenih znanj ter razvoj novih sposobnosti.

18.s člen

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva. Socialnovarstveni programi se izvajajo v skladu z doktrino socialnega dela kot dopolnitev ali alternativa socialno varstvenim storitvam in ukrepom ter se sofinancirajo na podlagi javnih razpisov.

Socialnovarstveni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva, so:

1. javni socialnovarstveni programi,
2. razvojni socialnovarstveni programi,
3. eksperimentalni socialnovarstveni programi,
4. dopolnilni socialnovarstveni programi.

Javni socialnovarstveni programi so programi, ki so se že najmanj tri leta izvajali kot razvojni programi in so strokovno verifikirani po postopku, ki ga sprejme socialna zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo. Javni socialnovarstveni programi se vključijo v enotni sistem evalviranja doseganja ciljev programa, ki obsega preverjanje ustreznosti programa za ciljno populacijo, merjenje uspešnosti in učinkovitosti programa, oceno tveganja za izvedbo programa ter analizo vidikov trajnosti programa.

Razvojni socialnovarstveni programi so programi, ki se izvajajo krajše časovno obdobje in še ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev strokovne verifikacije.

Eksperimentalni socialnovarstveni programi so programi, ki se lahko izvajajo največ tri leta in s katerimi se razvijajo nove metode in oblike in pristopi za preprečevanje in reševanje stisk posameznih ranljivih skupin.

Dopolnilni socialnovarstveni programi so programi lokalnega pomena, ki dopolnjujejo mrežo javnih in razvojnih socialnovarstvenih programov, se pa izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti.

Izvajalec socialnovarstvenega programa mora zagotavljati kadrovske in prostorske pogoje ter pogoje glede tehnične opremljenosti glede na vrsto socialnovarstvenega programa, ki ga bo izvajal, ustrezen delež finančnih virov ter druge pogoje, določene v javnem razpisu.

Minister, pristojen za socialno varstvo, podrobneje določi področja in vrste socialnovarstvenih programov ter pogoje iz prejšnjega odstavka, merila za sofinanciranje programov, način njihovega financiranja, spremembo obsega in aktivnosti programa ter spremljanje in vrednotenje programov.

18.š člen

Za izvajanje razvojnih in eksperimentalnih socialnovarstvenih programov morajo izvajalci pridobiti mnenje socialne zbornice o strokovni ustreznosti programov.

42. člen

Javna služba na področju socialnega varstva obsega naslednje storitve:

- socialno preventivo;
- prvo socialno pomoč;
- osebno pomoč;
- podporo žrtvam kaznivih dejanj;
- pomoč družini za dom;
- pomoč družini na domu;
- institucionalno varstvo;
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

Merila, po katerih se določa obseg javne službe za posamezne storitve iz prejšnjega odstavka, določa socialno varstveni program.

43. člen

Država zagotavlja mrežo javne službe za socialno preventivo, za prvo socialno pomoč, za osebno pomoč, za podporo žrtvam kaznivih dejanj, za pomoč družini za dom, za institucionalno varstvo iz 16. člena tega zakona ter za vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji.

Občina zagotavlja mrežo javne službe za pomoč družini na domu.

44. člen

Koncesijo za opravljanje javne službe iz prvega odstavka 43. člena tega zakona podeli na podlagi mnenja socialne zbornice ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.

Koncesijo za opravljanje javne službe iz drugega odstavka 43. člena tega zakona podeli na podlagi mnenja socialne zbornice ali strokovnega sveta za socialno varstvo občinski organ, pristojen za socialno varstvo.

Koncedent je v primeru iz prvega odstavka tega člena država, v primeru iz drugega odstavka pa občina.

Koncesija se podeli za določen čas, pri čemer se upošteva višina sredstev, ki jih je koncesionar prispeval za zagotovitev izvajanja storitve, za katero se podeljuje koncesija. Trajanje koncesije se lahko podaljša največ še za čas, za katerega je bila sklenjena koncesijska pogodba, in sicer pod pogoji, določenimi v predpisu iz 48. člena tega zakona in v koncesijski pogodbi.

Koncesija se podeli na javnem razpisu.

45. člen

Ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, oziroma občinski svet v skladu z nacionalnim programom socialnega varstva s koncesijskim aktom določita vrsto in obseg storitev, za katere se objavi javni razpis za podelitev koncesije.

V koncesijskem aktu mora biti določeno za posamezno vrsto storitev, ki so predmet koncesije:

- krajevno območje izvajanja storitev;
- število ali obseg koncesij, ki se bo na posameznem javnem razpisu podelil za določeno krajevno območje izvajanja posamezne vrste storitev.

51. člen

Posebni socialnovarstveni Zavod za odrasle (v nadaljnjem besedilu: posebni zavod) opravlja posebne oblike institucionalnega varstva za odrasle duševno in telesno prizadete osebe po prvem odstavku 16. člena tega zakona. Posebni zavod lahko opravlja tudi gospodarsko dejavnost, če je ta namenjena višji kvaliteti njihovega življenja in varstva.

52. člen

Varstveni delovni center opravlja naloge vodenja in varstva ter organizira zaposlitev pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete odrasle osebe.

Poleg storitev iz prejšnjega odstavka lahko varstveno delovni center opravlja tudi institucionalno varstvo odraslih duševno in telesno prizadetih oseb po prvem odstavku 16. člena tega zakona ter pomoč na domu družinam duševno in telesno prizadetih oseb.

Varstveno delovni center lahko opravlja tudi posebne oblike priprav na zaposlitev.

71. člen

Vsebino in potek pripravnosti s splošnim aktom določi socialna zbornica.

Socialna zbornica s splošnim aktom določi tudi vsebino, pogoje in način opravljanja strokovnega izpita ter način organiziranja in izvajanja preverjanja znanja za pridobitev strokovnega izpita za področje socialnega varstva.

K splošnemu aktu iz prvega in prejšnjega odstavka tega člena da soglasje minister, pristojen za socialno varstvo.

74. člen

Strokovni delavci in strokovni sodelavci z višješolsko strokovno izobrazbo, lahko napredujejo v naziv mentor, svetovalec in svetnik, strokovni delavci in strokovni sodelavci z visokošolsko izobrazbo pa v naziv samostojni svetovalec, višji svetovalec in višji svetnik.

Napredovanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev podrobneje predpiše minister, pristojen za socialno varstvo.

75.d člen

Štipendist mora v času študija v rokih, določenih v štipendijski pogodbi, izpolnjevati študijske obveznosti.

Štipendist mora skladu predložiti dokazila o izpolnjevanju pogojev za štipendiranje, določenih z javnim razpisom ali s štipendijsko pogodbo, ter sklad sproti obveščati o vseh dejstvih in okoliščinah, ki bi lahko vplivale na štipendijsko razmerje.

Štipendist mora v prvem letu po zaključku študija izpolniti pogoje za strokovnega delavca iz drugega odstavka 69. člena tega zakona in se zaposliti:

- na centru za socialno delo;
- v drugem javnem zavodu na področju socialnega varstva ali na področju dolgotrajne oskrbe, če se ne more zaposliti na centru za socialno delo;
- pri izvajalcu javnega socialnovarstvenega programa, če zaposlitev v javnem socialno varstvenem zavodu iz prve in druge alineje tega odstavka ni mogoča.

Zaposlitev iz prejšnjega odstavka mora trajati najmanj toliko časa, kolikor je štipendist prejemal štipendijo.

75.f člen

Štipendijsko razmerje in čas prejemanja štipendije se podaljšata za dodatno študijsko leto, če štipendist ponavlja letnik zaradi:

- starševstva,
- opravičljivih zdravstvenih razlogov,

- izjemnih družinskih in socialnih okoliščin,
- neizpolnjenih študijskih obveznosti zaradi višje sile.

Razloge za podaljšanje prejemanja štipendije ter postopek o uveljavljanju pravice do podaljšanja prejemanja štipendije za dodatno študijsko leto iz prejšnjega odstavka podrobneje predpiše minister, pristojen za socialno varstvo, s podzakonskim aktom.

Štipendijsko razmerje preneha, če štipendist:

1. ne izpolnjuje več pogojev za pridobitev štipendije v skladu s tem zakonom,
2. prekine izobraževanje, se izpiše ali ne zaključi izobraževanja, za katerega je prejemal štipendijo,
3. štipendijo pridobi na podlagi posredovanih neresničnih podatkov,
4. odpove štipendijsko razmerje,
5. po zaključku obveznosti izobraževalnega programa ne začne izpolnjevati obveznosti v zvezi z zaposlitvijo iz 75.d člena tega zakona ali jih preneha izpolnjevati pred izpolnitvijo celotne obveznosti.

77. člen

Socialna zbornica skrbi za povezanost, razvoj in strokovni dvig socialno varstvene dejavnosti.

Socialna zbornica kot javna pooblastila opravlja naslednje naloge:

- določi programe usposabljanja, ki jih določa ta zakon,
- za strokovne delavce in strokovne sodelavce načrtuje in organizira stalno strokovno izobraževanje in usposabljanje iz 73. člena tega zakona,
- določa vrste in stopnje programov izobraževanja za strokovne sodelavce v socialnem varstvu po 70. členu tega zakona in določa, v katerih primerih je potrebno preizkusiti usposobljenost pred začetkom opravljanja posameznih storitev in nalog na področju socialnega varstva,
- določi vsebino in potek pripravišstva, sestavine programa, mentorstvo in način spremljanja in ocenjevanja pripravišstva ter nadzoruje izvajanje pripravišstva v skladu s splošnim aktom iz prvega odstavka 71. člena tega zakona,
- določa vsebino, pogoje in način opravljanja strokovnega izpita ter organizira in izvaja preverjanje znanja za pridobitev strokovnega izpita na področju socialnega varstva,
- pripravlja in sprejema kataloge potrebnih znanj in preverja usposobljenost za opravljanje posameznih storitev in nalog na področju socialnega varstva,
- načrtuje in organizira supervizijo strokovnega dela strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev,
- rešuje oziroma preizkuša ugovore iz 94. člena tega zakona,
- organizira in izvaja inštruktažno svetovanje v skladu s 108.b členom tega zakona,

- upravlja in obdeluje imenike podatkov zunanjih sodelavcev za namene vodenja in odločanja v postopkih po tem zakonu ter za namene varstva in pomoči izvajalcem na področju socialnega varstva in zagotavljanje strokovnega dela.

Imenik zunanjih sodelavcev iz desete alineje drugega odstavka tega člena vsebuje naslednje podatke: ime in priimek, telefonsko številko, elektronski naslov in strokovno izobrazbo oziroma znanstveni naslov zunanjega sodelavca; izobrazbo zunanjega sodelavca za področja strokovnega dela; področja strokovnega dela, za katera je zunanji sodelavec usposobljen; leto in opravično številko izdanega potrdila ali licence.

Socialna zbornica opravlja tudi druge naloge, zlasti pa:

- sprejme kodeks etike delavcev na področju socialnega varstva, promovira ter nadzira njegovo izvajanje in ukrepa ob njegovem kršenju,
- daje mnenja v postopkih podelitve koncesij, dovoljenj za delo in mnenja iz 18.š člena tega zakona,
- spremlja in izvaja projekte supervizije dela strokovnih delavcev,
- izvaja usposabljanje strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev,
- sodeluje pri pripravi zakonskih predpisov in pri pripravi strokovnih podlag za socialno varstveni program,
- predlaga člane za strokovni svet iz 8. člena tega zakona,
- vodi evidenco o javno verificiranih socialnovarstvenih programih,
- vodi postopek strokovne verifikacije socialnovarstvenih programov.

Socialna zbornica opravlja tudi naloge za svoje člane in naročnike storitev.

79.č člen

Za preprečevanje in reševanje socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva in zmanjšanje števila ljudi, izpostavljenih tveganju revščine ali socialne izključenosti, se poleg socialnovarstvenih storitev iz 11. člena in programov iz 18.s člena tega zakona izvajajo tudi drugi ukrepi na področju socialnega varstva.

Ukrepi iz prejšnjega odstavka se izvajajo v obliki projektov ali programov v skladu s strokovnimi načeli, ki jih podrobneje določi minister, pristojen za socialno varstvo.

Ukrepi iz prvega odstavka tega člena se lahko financirajo ali sofinancirajo s sredstvi proračuna Republike Slovenije, občinskih proračunov ali evropskih skladov. Navedene ukrepe lahko izvaja ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, izvajalec v mreži javne službe ali izvajalci, izbrani z javnim razpisom, ki ga izvede ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.

Izvajalca v mreži javne službe, vsebino in območje, na katerem se izvajajo ukrepi iz prvega odstavka tega člena, na podlagi analize potreb določi minister, pristojen za socialno varstvo, sam ali na predlog drugih, strokovnih institucij, reprezentativnih uporabniških združenj in raziskovalnih organizacij.

Če se sredstva za ukrepe iz prvega odstavka tega člena dodeljujejo na podlagi javnega razpisa, mora prijavitelj na javni razpis in v primeru projektnega partnerstva vsak projektni partner izpolnjevati naslednje splošne pogoje, ki so podrobneje navedeni v javnem razpisu:

1. je pravna oseba javnega ali zasebnega prava s sedežem v Republiki Sloveniji;
2. ima odprt transakcijski račun, ki je vpisan v register transakcijskih računov pri Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJPES);
3. ni v stečajnem postopku, postopku prenehanja, postopku prisilne poravnave ali v postopku likvidacije;
4. ima poravnane vse zapadle davke in druge obvezne dajatve v Republiki Sloveniji, zapadle do vključno zadnjega dneva v mesecu pred rokom, določenim za oddajo prijave na javni razpis, oziroma nima neporavnanih obveznosti v višini 50 eurov ali več in je predložil vse obračune davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja za zadnjih petih let do dneva oddaje prijave;
5. ni bil pravnomočno obsojen zaradi kaznivega dejanja v zvezi s svojim poklicnim ravnanjem;
6. za iste upravičene stroške, ki bodo predmet financiranja javnega razpisa, ni in ne bo dobil drugih javnih sredstev;
7. izpolnjuje kadrovske pogoje prostorske pogoje in pogoje glede tehnične opremljenosti.

Kadar je glede na predmet, cilje in namen posameznega javnega razpisa to potrebno, se lahko v javnem razpisu navedejo še dodatni pogoji, ki jih mora izpolnjevati prijavitelj in v primeru projektnega partnerstva vsak projektni partner.

Merila za ocenjevanje vlog se nanašajo na:

- ustreznost projekta;
- izvedljivost projekta;
- usposobljenost za izvedbo projekta;
- zagotavljanje trajnosti;
- druga merila, določena glede na namen in cilj javnega razpisa.

Merila za ocenjevanje vlog iz prejšnjega odstavka morajo biti skladna s tem zakonom, ciljem in namenom posameznega javnega razpisa.

Za določitev pravil postopka in način dodeljevanja sredstev se uporabljajo predpisi, ki urejajo javne finance. Socialna inšpekcija izvaja nadzor nad izvajanjem ukrepov v skladu s strokovnimi načeli, določenimi na način iz drugega odstavka tega člena.

Osebe, vključene v izvajanje ukrepov iz prvega odstavka tega člena, lahko v času vključenosti v posamezni ukrep pridobijo pravico do denarne nagrade, kritja stroškov prevoza in prehrane. Pogoje za upravičenost do denarnih prejemkov, njihovo višino in način izplačila za vsak posamezni program določi minister, pristojen za socialno varstvo, s podzakonskim aktom.

Denarni prejemki iz prejšnjega odstavka se pri uveljavljanju pravic iz javnih sredstev ne štejejo kot dohodek pri ugotavljanju materialnega položaja oseb.

Osebe, upravičene do denarne nagrade iz tega člena, se ne štejejo kot delovno aktivne osebe na podlagi zakona, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

98. člen

Iz proračuna Republike Slovenije se financirajo:

- dejavnosti, potrebne za delovanje in razvoj sistema socialnega varstva iz 6. člena tega zakona;
- socialna preventiva;
- prva socialna pomoč;
- pomoč družini za dom;
- izvrševanje javnih pooblastil;
- institucionalno varstvo iz tretjega odstavka 16. člena tega zakona za otroke in mladostnike do 18. leta;
- vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji;
- krizna namestitve;
- interventna služba;
- investicije v socialno varstvene zavode;
- skupne naloge socialnega varstva iz programa, ki ga vsako leto določi državni zbor;
- naloge socialne zbornice iz drugega odstavka 77. člena tega zakona;
- osebna pomoč;
- podpora žrtvam kaznivih dejanj;
- naloge, ki jih skupnosti iz 68.a člena tega zakona opravljajo kot javno pooblastilo;
- javni socialnovarstveni programi, razvojni in eksperimentalni socialnovarstveni programi, pomembni za državo in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

Ne glede na določbe tega zakona se iz proračuna Republike Slovenije financirajo tudi stroški storitev v zavodih za odrasle, če upravičenec pred prijavo stalnega prebivališča na podlagi dokončne odločbe

upravne enote, izdane v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča skladno z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča, na naslovu nastanitvenega centra ali na naslovu zavoda, v katerem je nastanjen, v Republiki Sloveniji ni imel prijavljenega stalnega prebivališča.

98.b člen

Javni in razvojni socialnovarstveni programi se sofinancirajo na podlagi javnega razpisa.

Javni razpis za izbiro in dodelitev sredstev javnim socialnovarstvenim programom in razvojnim socialnovarstvenim programom iz 18.s člena tega zakona, ki so pomembni za državo, se objavi enkrat letno v obsegu zagotovljenih sredstev.

V javnem razpisu se določijo področja in vrste socialnovarstvenih programov, ki se sofinancirajo, način sofinanciranja in pogoji za izvajanje programov, določeni v 18.s členu tega zakona in podzakonskemu predpisu, izdanemu na njegovi podlagi.

Minister, pristojen za socialno varstvo, izda sklep o izboru javnega socialnovarstvenega programa kot prejemnika sredstev za največ deset let, sklep o izboru razvojnega socialnovarstvenega programa pa za največ tri leta.

Pogodba za izvajanje javnega socialnovarstvenega programa se sklene za vsako leto posebej.

Če je bil znesek javnih sredstev v pogodbi o izvajanju socialnovarstvenega programa določen glede na predvidevanje, da sredstva proračuna, namenjena za socialno varstvo, v času veljavnosti pogodbe ne bodo manjša, kot so bila ob podpisu pogodbe, pa so se kasneje zmanjšala v takšnem obsegu, da programa ni več mogoče izpolniti v dogovorjenem obsegu, se pogodba iz tega razloga v javnem interesu spremeni.

Pogodba o izvajanju socialnovarstvenega programa se lahko spremeni tudi, če ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, predlaga spremembo obsega ali aktivnosti programa ali če tako spremembo predlaga izvajalec in če ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, s tem soglaša, ker je predlagana sprememba v javnem interesu.

Ta člen se smiselno uporablja tudi za sofinanciranje eksperimentalnih socialnovarstvenih programov.

99. člen

Iz proračuna občine se financirajo:

- pomoč družini na domu, najmanj v višini 50% subvencije k ceni storitve in v višini, za katero je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila;
- stroški storitev v zavodih za odrasle, kadar je upravičenec oziroma drug zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila;

- javni socialnovarstveni programi, razvojni in dopolnilni socialnovarstveni programi, pomembni za občino in sodelovanje z nevladnimi organizacijami.

Sredstva za financiranje pravic in prispevkov oziroma storitev in pomoči iz prejšnjega odstavka se financirajo iz proračuna občine, na območju katere ima upravičenec storitev in pomoči prijavljeno stalno prebivališče.

Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se stroški storitve iz druge alineje prvega odstavka tega člena pri prijavi stalnega prebivališča na naslovu socialnovarstvenega zavoda na podlagi dokončne odločbe upravne enote, izdane v postopku ugotavljanja stalnega prebivališča skladno z zakonom, ki ureja prijavo prebivališča, financirajo iz proračuna občine, v kateri je imel upravičenec prijavljeno stalno prebivališče pred prijavo stalnega prebivališča na naslovu zavoda.

100. člen

Storitve iz tega zakona so brezplačne, razen storitve pomoči družini na domu, socialnega servisa in institucionalnega varstva za osebe, starejše od 18 let, ki so jih dolžni plačati upravičenci in drugi zavezanci.

Prejemniki trajne denarne socialne pomoči in prejemniki nadomestila za invalidnost po zakonu, ki ureja socialno vključevanje invalidov, so oproščeni plačila vseh storitev razen storitev institucionalnega varstva po prvem odstavku 16. člena tega zakona.

Vlada Republike Slovenije predpiše merila, po katerih se za upravičence in druge zavezance delno ali v celoti določajo oprostitve pri plačilu storitev.

Na zahtevo upravičenca do socialno varstvene storitve odloči o delni ali celotni oprostitvi plačila storitve center za socialno delo, v skladu z merili iz prejšnjega odstavka.

Center za socialno delo lahko upravičencu oziroma zavezancu določi višjo oprostitvev, kot bi jo določil po merilih iz tretjega odstavka tega člena, če upravičenec storitev nujno potrebuje in bi prišlo do ogrožanja njegovega zdravja ali življenja, če mu storitev ne bi bila omogočena, ali če to narekujejo posebne socialne razmere ali iz drugih pomembnih razlogov v korist upravičenca oziroma zavezanca.

V primeru vložitve zahteve za oprostitvev plačila storitve center za socialno delo o oprostitvi plačila in določitvi prispevka upravičenca in zavezanca oziroma občine k plačilu oziroma doplačilu storitve odloči za obdobje od dneva začetka izvajanja storitve dalje, v primeru sprememb med izvajanjem storitve pa s prvim dnem naslednjega meseca po dnevu nastanka spremembe.

Stroške v zvezi s storitvami iz 18. člena tega zakona krije podjetje, zavod ter druga organizacija, ki te storitve zagotavlja.

Center za socialno delo lahko za upravičenca do institucionalnega varstva določi oprostitvev po merilih iz tretjega odstavka tega člena tudi v primeru, ko je bila upravičencem zagotovljena nadomestna oblika bivanja in oskrbe izven mreže javne službe.

100.a člen

Ne glede na določbo tretjega odstavka 100. člena lahko občina določi dodatne oprostitve pri plačilu stroškov za pomoč na domu in pri plačilu storitev v zavodih za odrasle.

O oprostitvah iz prejšnjega odstavka odloča pristojni občinski organ.

100.b člen

Če je uporabnik storitve, ki uveljavlja oprostitve plačila storitve institucionalnega varstva, lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o oprostitvi plačila prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist občine, ki zanj financira institucionalno varstvo.

O prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist občine pristojni center za socialno delo odloči v izreku odločbe o oprostitvi plačila storitve institucionalnega varstva.

Prepoved odtujitve in obremenitve se zaznamuje v zemljiški knjigi na podlagi dokončne odločbe iz prejšnjega odstavka.

Za zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve iz prvega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zemljiško knjigo, o zaznambi prepovedi odtujitve in obremenitve.

101. člen

Metodologijo za oblikovanje cen storitev iz 4.a, 4.b, 5. in 6. točke 11. člena tega zakona predpiše minister, pristojen za institucionalno varstvo.

V skladu z metodologijo iz prejšnjega odstavka določi ceno storitve organ upravljanja pravne osebe oziroma sama fizična oseba.

K cenam storitve daje soglasje ministrstvo, pristojno za institucionalno varstvo, pomoč družini na domu, vodenje in varstvo ter zaposlitev pod posebnimi pogoji, razen k cenam storitve pomoči družini na domu, h katerim daje soglasje pristojni občinski organ.

108.b člen

Izvajalcem dejavnosti socialnega varstva in izvajalcem, ki izvajajo programe socialnega varstva ter varstva otrok in družine po posebni pogodbi o sofinanciranju, se zagotavlja inštruktažno svetovanje, ki ga organizira socialna zbornica, izvajajo pa ga tričlanske komisije strokovnjakov, ki jih imenuje pristojni organ socialne zbornice.

Inštruktažno svetovanje obsega spremljanje strokovnega ravnanja strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev, ki samostojno ali pod vodstvom vodje storitve opravljajo posamezne storitve ali programe.

Namen inštruktažnega svetovanja je spremljanje uporabe strokovnih metod, izvajanja strokovnih usmeritev, ki jih določajo razvojni dokumenti na področju socialnega varstva, in spremljanje uresničevanja strokovnih navodil, ki jih sprejema strokovni svet za socialno varstvo, uveljavljanje novih strokovnih pristopov in dobre prakse, pa tudi uresničevanje kodeksa etičnih načel, ki se uporabljajo na področju socialnega varstva.

Inštruktažno svetovanje se opravi na pobudo strokovnega organa izvajalca ali na pobudo ustanovitelja.

Natančnejši način izvajanja in obseg inštruktažnega svetovanja v javnih socialno varstvenih zavodih in koncesionarijih določita s pogodbo socialna zbornica in ministrstvo, pristojno za socialno varstvo.

V. PRILOGE

Osnutek Pravilnika o izvajanju storitve podpora v skupnosti

Osnutek Pravilnika o merilih, pogojih in postopku za pridobitev soglasja za izvajalce storitve podpora v skupnosti

Osnutek Pravilnika o postopkih vključitve in prenehanja storitve podpora v skupnosti